

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., Nefelejts-
utca 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a szerző engedelmével, lapunk egyéb tartalmát A Nő és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80—75.

TARTALOM: Pályázat. — B.-Schwimmer Rózsa: A magyar nőmozgalom régi dokumentumai. — Charlotte Perkins-Gilman: Házasság és válás. — Gerster Miklós: Esti anifeminizmus. — Glosszák. — Proletáraszony: Gyógyszerbélyeg. — Gyakorlati kísérletezések az ifjúság sexual-ethikai felvilágosítása terén. Faber Oszkár: Statisztikai szilánkok. — Szemle. — A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei. — A Feministák egyesületének hivatalos közleményei. — Gustav af Geljerstam: Idegen gyermekek. — Hirdetéseinkről.

◆ PÁLYÁZAT. ◆

Az a pedagógiai vita, mely Lischnewska Mária előadása nyomán a gyermekek nemi felvilágosításáról megindult, két fontos tényt derített ki:

1. hogy még a fővárosi „pedagógusok körében is kevesen tudnak erről a kérdéstről objektíve és tisztátlan mellékgondolat nélkül, tudományosan gondolkodni;
2. hogy Lischnewska Mária tervezete hazai viszonyainkra teljes egészében változatlanul nem alkalmazható.

A második tanulság arra indít bennünket, hogy a Feministák. Egyesületének kívánságára

pályázatot

hirdessünk oly pedagógiai vezérfonalra, mely a tanítónak útbaigazítást nyújt a felvilágosítás módjának részleteire nézve.

A munka terjedelme a két ívet meg nem haladhatja. *Pályázati határidő: 1907. évi szeptember 30. Pályadíj: 200 K, A pályadíjat csak abszolút értékű munkának adjuk ki. A jelíges pályaművek szerkesztőségünkönél nyújtandók be.*

A MAGYAR NŐMOZGALOM RÉGI DOKUMENTUMAI.

Írta: B.-SCHWIMMER RÓZSA.

A modern nőmozgalom írott emlékei a tizenyolcadik század utolsó évtizedeiből datálódhatnak. Nem mintha ezen idő előtt tollal nem harcoltak volna a nő emberi egyenértékének elismerése mellett. Az ókor íróit tekintetbe sem véve csak a középkor modern szellemű irataira utalunk.

De ezek jobbára egyes magasan fejlett egyéneknek — csak jóval megjelenésük után

méltatott irodalmi munkái, amelyek a maguk idején nem tettek és az irodalom forgalmának nehézségei miatt nem is tehettek a tömegre, különösen a nők tömegére megfelelő hatást. Az 1780-as év körül kelt munkák már tömegmozgalmak előjelei vagy éppen már tömegmozgalmakból kifolyólag íródtak. Úgy a franciák, mint az angolok és a németek erre az időre teszik modern értelemben vett nőmozgalmuk keletkezését.

Franciaországban Condorcet filozófiai műveiben magvas fejtegetéseket szán a nőmozgalomnak. Többek között 1789-ben a „Journal de la Societé”-ben éles cikkel kel ki

Christine de Pisan (francia író a XV. sz.) „La cité des Dames” című művében a nő tudományos kiképzése érdekében emel szót.

Cornelius Agrippa von Nettesheim: „De nobilitate et praecellentia foemini sexus” 1505-ben latinul, 1721-ben német fordításban: „Des Corneliu Agrippae anmuthiges und curieuses Tractätgen von dem Vorzug des weiblichen vor dem männlichen Geschlecht” címen jelent meg.

Modesta di Pozzo di Torci a nők fölényét hangsúlyozó iratai 1595-ben jelentek meg.

Daniel Defoe: „Essay on projects” London 1697-ben a nőképzés mellett szól.

Mary Asteil: „A serious proposal to the Ladies for the advancement of their true and greatest interest. By a Lover of her sex. London 1694. stb. stb.

L. Oeuvres de Condorcet publiées par A. Condorcet-Connor et M. F. Arago. Paris 1847.

a forradalom ellen, amely az emberi egyenjogot mélyen sértette, amikor a polgári jogokból kizárta a nőket. A nők egyenjogúsítása körül folyó vitában ma használt pro- és contra-érvek hajszálnyi változatosság nélkül ismétlik Condorcet és kortársai érveit és a már általuk vitatott ellenérveket.

Angolországban nő állt a szellemi mozgalom élén. Mary Wollstonecraft 1792-ben adta ki minden ízében radikális, „Vindication of the rights of women” című munkáját, melyben a nőkérdés minden problémáját érinti, amikor a nő gazdasági függetlenségét, a nemek közös oktatását és sok egyebet követel, ami részben még ma is csak követelése a nőmozgalomnak. Wollstonecraft munkáját rögtön több nyelvre fordították. Nyomában élénk, heves támadások keltek, amelyeket a szerző és hívei tudományos tárgyilagossággal, de alkalomadtán tüzes szenvedélyességgel is cáfoltak.

Ugyancsak 1792-ben Berlinben névtelenül jelent meg az „Über die bürgerliche Verbesserung der Weiber” című munka,* melynek szerzőjéül később „Theodor Gottlieb von Hippel, derzeit dirigierender Bürgermeister, Geheimer Kriegsrat und Stadtpräsident von Königsberg” jelentkezett.

Ő is fellázad a francia forradalom szűkeklésége ellen és óva int a rabszolgaság minden formájától, mert „ha a rabszolgaságot csak egyetlen egy vonatkozásban is megtűrjük, az hovatovább mindeneket újból rabszolgaságba dönt.” A közös oktatásban és a nő gazdasági függetlenségében látja ő is a helyzet javulásának feltétlenül szükséges eszközeit. A politikai egyenjogúsítást pedig nemcsak az emberi jog, hanem az állam javának szempontjából követeli.

Condorcet, Wollstonecraft és Hippel idejében Magyarországon is napirenden volt a kérdés. Így az 1783-ban megjelent, „Megmutatás, hogy az asszonyi személyek nem emberek” című mérges kis röpirat sejteti velünk, hogy a nők öntudatra ébredhettek. A női öntudat megnyilvánulásai után ugyanis rendszeren — mint eső után a gomba: mérgesebbnél mérgesebb „vádiratok” ütnek fel a fejüket; manapság éppen úgy, mint hajdanta. A „Megmutatásra” 1785-ben felelt „Carberi Anna kis-asszony” kedvességéhez írt levele, melyben megmutatja, hogy: az asszonyi személyek emberek” című röpirat, amely megíródott, mert „az egész könyvtartó almáriumban egy levelet sem talállok, melly Nememet védelmezné”. E polémiát gyorsan egymásután követik a vádaskodó és a védő iratkák.

A magyar nőmozgalom újjáébredésének korában az érdeklődés természetszerűleg erre

az irodalomra irányul. A nőmozgalom eredetét kutatva, a régi magyar szellemi életnek csodálatosan friss, lüktető étellel teli megnyilvánulásaira bukkanunk a Magyar Nemzeti Múzeum irattárában és könyvtárában. Az ott felhalmozott anyag között szerényen meghúzódó füzetek közül néhányat ki kell ragadni, hogy a nőmozgalom iránt érdeklődők könnyebben megismerhessék a kultúrtörténeti szempontból felette érdekes dokumentumokat.*

A Nemzeti Múzeumban őrzött idevágó munkák mindenekelőtt ékes bizonyítékai annak, hogy az utolsó évtizednek hazánkban keletkezett nőmozgalma nem idegen földből erőszakosan átplántált törzs, mint ahogy a nőmozgalom ellenzői állítják, nem magyartalan, erőszakos áramlat, hanem társadalmi életünk ősi talajában szilárdan gyökerező, meg-megszakadt, de mindig újból a korának megfelelő módon megnyilvánuló mozgalom.

Ezek a bizonyítékok egyben megcáfolják azt a sűrűn hangoztatott okoskodást is, hogy: magyar nőmozgalom természetellenes dolog, mert a magyar asszony lelkének nem felel meg a „szabadság, a polgári egyenjogúsítás megkívánása”.

Az elavult régi füzetekből a polgári, az emberi szabadság megkívánásának lángoszlopai törnek felénk. Melegen, bensőségesen, sokszor szilaj szenvedély hangján kéri-követelik a „Magyar Nemes Asszonyok” jussukat a Szabadságból, amely nélkül — helyesen ismerték fel — sohasem fejlődhettek tökéletes emberekké. A rendi társadalomban a főúri asszonyoknak az özvegyeknek, közvetve bár, de aktív politikai joguk volt. Követet küldhették az országgyűlésre, míg a köznemes asszonyok még a gallériákról sem hallgathatták az országos tárgyalásokat. Politikai mozgalom kezdete tehát az, amikor az egyszerű nemes asszonyok mindenekelőtt azért a jogért kelnek síkra, hogy a maguk és a gyermekeik szellemi javára legalább passzív részt vehessenek az országgyűlésen.

A női szabadság szükségének erős átérzését tükröztetik az elavult füzetkék.

„Mi, kedves férjeink szint' olly' Nemesi jussal bírunk, mint Ti, szint' úgy fele-részt tesszük az Hazának, mint Ti, nints-is világos törvény arról, hogy a' Magyar Nemes Asszonyok szint olly' szabadok ne legyenek, mint Ti” — „Most nyissatok nekünk tágasabb kaput a velünk született szabadságra” — „Mit várhattok, ha vérünk nem az igazi Nemes Szabadságért buzog?” — „Azt felelitek: illetlenség az asszonyt az Ország-gyűlésébe bé-botsátani — mi köze az Asszonyoknak az Ország dol-

*1903-ban Hermann Seemann Leipzig, újból kiadta.

* Kivonatosan Bányay Elemér dr. a Pesti Naplóban több cikkben ismertette ezeket.

gával? Rokka az ő kezéhez nem Ország dolga, s. a. t. — Hogy pedig azt mondjátok, hogy nints köze az asszonynak az Ország dolgával, azt el nem szenvedhetjük!” — Figyelmeztetés, követelés, egy kis szelíd fenyegetés: ezek váltakoznak „A' magyar Anyáknak az Ország-Gyűllésére egybegyűlt Ország-Nagyai 's magyar atyák elejébe terjesztett alázatos kérések”-ben, amely mindössze azt kérte, hogy a nők jelen lehessenek a törvényhozás tanácskozásainál.

Bárány Péter a magyar anyák megbízásából 1790-ben, — tehát Wollstonecraft és Hippiel előtt, szerkesztette a radikálisabb követelést is indokoló kérvényt, melyet nyomtatásban is kiadtak. Egyidejűleg német fordításban, „Den deutschen Frauen gewidmet” is kiadták,

A kérvénynek P á l ó c z i H o r v á t h Ádámban „prókátora” akadt, aki vígjátékosan tartózkodó elismeréssel kel a kérelmezők pártjára. „A Magyar Asszonyok Prókátora A' Budán öszve gyűlt Rendekhez” című névtelenül megjelent füzetkékét 1790 július 28-án írta, négy nappal később pedig „A Férjfiak Felelete az Asszonyokhoz, Arra a javallásra: hogy jó volna az Asszonyokat-is a' közönséges Gyülekezetekbe bé-botsátani” címen meg is adta a választ a pártfogolta kérvényre.*

Az anyák megbízásából írt „alázatos kérés” felsorolja a női nem szellemi fogyatkozásait, társadalmi szokásainak nyegleségeit, de ezeket a nőnek a férfiak által korlátolt munka- és tevékenységi körével magyarázza meg, „Az illendőbb, hogy Asszonyaitokat inkább csak az házi gazd'asszonyság tudományának szoros és sikertelen határjába rekesztvén, az Haza boldogságának szent oltárától (országgyűlés) el-űzzétek?” kérdezték a magyar Anyák 1790-ben, bizonyosságául, hogy a „csak-gazdasszonykodás” akkor is a nőkre erőszakolt állapot, amelyet bizonyára, mint ma is, az elődök lelkes „csak-gazdasszonyságának” örökös emlegetésével tartottak fenn. S bár kérvényükben az asszonyok maguk megállapítják, mi unszolja őket üres, léha időtöltésre, divathajhászásra, idegen szokások majmolására és kimutatják, hogy csak magasabb és általánosabb érdekek ápolása javíthatna az állapotot, Horváth Ádám, a prókátor, jóleső fölénnyel szemükre veti hibáikat, melyek legfőbbje, hogy nem ismerik föl a „férjfiú elsőbbségét”. A prókatori írásban, feladatának megfelelően még túrtörteti a szemrehányásokat és sok okos, világos érveléssel támogatja a nők kérését, de a „Férjfiak Feleleteiben kedvére kitombolja magát. Szidja a nőket,

* Mind a két névtelenül megjelent füzet szerzősége Horváth Ádámnak a „Tudományos Gyűjtemény. 1822-iki II. kötetben közölt önéletrajzából megállapítható.

ostorozza hibáikat és berzenkedve mogorvaskodik, amikor megszerkeszti a „feltételeket, mellyeket szenttül fogadniok” kell, ha a kívánt szabadsággal élni akarnak. Sokat sejtet az első feltétel: „A' férjfiak' elsőségét meg-ismerjétek; őket annál, mint eddig jobban betsüljétek”.

De ha megmosolyogni való feltételekkel is, végeredményben a magyar nők mégis megkapták az engedélyt, hogy az Országgyűlés tanácskozásait meghallgathassák. Ugyanakkor, amikor a francia Convent tárgyalásainak tribüneiről száműzte és nyilvános gyűléseken való részvételtől eltiltotta a nőket.

S ha meggondoljuk, hogy az angol asszonyok még ma is csak a „segment” vasrácsai mögül hallgathatják a parlamenti tárgyalásokat, a porosz asszonyok pedig politikai gyűléseken nem vehetnek részt, míg a magyar asszonyok mint másodrendű just — a tényleges politikai jog mellett — megszerezték ezeket a szabadságokat, akkor semmit sem furcsálhatunk jobban, mint hogy a sajtóban is, meg a közönségben is sűrűn azt kell hallanunk, hogy éppen a m a g y a r asszony még nem érett meg a bővebb politikai jogban való részvételre.

Az idézett három magyar füzet legközelebb új kiadásban jelenik meg, akkor visszatérünk a tárgyra.

HÁZASSÁG ÉS VÁLÁS.

Írta: CHARLOTTE PERKINS-GILMAN,

New-York.

Fordította: P. P.

Az igazi házasságnak szenvedélyes vonalmon kell alapulnia, különben csak barátság; de kipróbált barátságon is, különben csak szenvedély. A mai szerelmi házasságok nagy része pusztán a nemek erotikus vonzalmán épül fel, nélkülözvén minden egyéni összhangot. A házasság a háztartási munkával való kezdetleges és lealázó összekeverése által a szertelen boldogság korszakának elmúltával, különösen a nőre nézve fájdalmasan kellemetlen viszonyvá válik.

Hogy a házasság intézménye mai formájában nem válik be, azt mi amerikaiak a válások számából látjuk, amelyben én azonban semmi esetre sem találok olyan riasztó jelenséget, mint közönségesen szokták. Ez a szám csupán azt bizonyítja, hogy valami nincs rendjén, amit megjavíthatunk és meg is akarunk javítani. Az emberek a házasság fontosságát márős időktől fogva felismerték és az állam és egyház egyesített tekintélyével támogatták. De a két hatalom felett egy erősebb harmadik törvény is uralkodik, egy mélyebb szentség, melyet a házasság megítélésénél szem előtt kellene tartani és ez: a természetes monogámia.

A monogámia természetes berendezés, a házasság szociális intézmény. Monogámia egy nőnek és egy férfinak kizárólagos egyesülése. A házasság többnejű, többférjű és monogámikus lehet. Monogámia a nemi viszony legmagasabb foka. A házasság tekervényes utakon igyekszik ezt a legtökéletesebb egyesülést megerősíteni. Azon fáradozásnál, hogy a monogámiát a házasság által előmozdítsák, különböző hibákat követtek el, főképen azért, mert a törvény és vallás különösen nehézkes és merev, alig alkalmazkodik az emberi faj fejlődéséhez.

Vizsgáljuk csak a túlélte formákat, melyekkel a keresztény házasság a nőtől engedelmességet követel. Ez maradvány abból az időből, mikor a nő még alárendelt rabszolga volt. Ennek az időnek egy másik maradványát ebben az esketési kérdésben találhatjuk: „Ki adja férjhez ezt a nőt” stb. Ma a nő önmaga adja magát, nem más. De a régi frázis még fennáll és olyan ostoba képtelenséget idéz elő, mint röviddel ezelőtt egy new-yorki egyházi esküvő alkalmából, mikor az esketési formula szerint: a fiú férjhez adta az anyját.

A hírhedten sűrű amerikai válások két dolgot bizonyítanak, először azt, hogy házassági törvényeink és szokásaink már nem felelnek meg a férfiak és nők természetének, tehát bölcsebb, gondosabb átalakításra szorulnak, másodsor azt, hogy népünk becsületes, a törvényeket tiszteli és a törvényes házasságot nagytbecsüli. Különben nem tenné ki magát a válással és új házasságkötéssel járó fáradozásoknak, kellemetlenségeknek és pénzaldozatoknak, hanem a megtört szívre titokban keresne balsamot, mint szokás azokban az országokban, ahol a törvények a válást megnehezítik, vagy éppen megtiltják.

Elismerjük a formák szükségességét, de nem szabad elfelejtenünk, hogy minden forma túléli magát és újak követik. Mindig hajlandóak vagyunk a formát a mögötte rejlő erő helyett tisztelni és abban a becsületes törekvésünkben, hogy „a házasság szentségét megőrizzük”, szem előtt tévesztjük a lényegét és üres, jelentéktelen dolgokba kapaszkodunk.

A házasság formájának a nőmozgalom hatása alatt meg kell változnia. A házasság két fél közötti szerződés. Az egyik fél status quo maradt, míg a másik helyzetében nagy változás történt, így tehát a szerződés nem állhat többé fenn az egyenlőtlené vált felekre nézve. Az egyik fél még mindig azt várja a házasságtól, amit századokkal ezelőtt várt, míg a másik egészen új igényekkel lép fel. A modern nő már nem tekinti a házasságot pályának, a házasság állapot és nem foglalkozás. A háztartási munka foglalkozás, illetve

a foglalkozásoknak számos ága, amelyeket az illető foglalkozást hivatásszerűen űző egyéneknek kellene végezni.

Legjobb mai asszonyaink közül sokan összeférhetetlenek tartják nehezen kiküzdött, de imádott hivatásukat a házassággal és „művészetük” vagy foglalkozásuk érdekében lemondanak róla. Mintha a nőnek mindenkor le kellene valamiről mondani. Ha a házasság kedvéért nem mond le valamiről, akkor magáról a házasságról kell lemondania. De hiszen az asszonylét nem a chronikus lemondás természetes feltétele!

De alkalmasint azért ilyen, a közfelfogás, mert a nők évszázadokon keresztül hátrányban voltak emberi helyzetükben. Elhitették velük, ünnepélyesen hirdették, hogy miután ők természetsszerűleg anyák és a törvény erejéből hitvesek, egyebek nem is lehetnek. Korunk mindezt megváltoztatja. Ma a nő mindenekelőtt szabadságot és műveltséget követel, ezen az alapon fog majd férjhez is menni és anyává lenni. Férjhez megy majd, de hivatásához hú marad, és nem fogja többé természetesnek találni, hogy a házasság a házi munkát végző szolgáló szerepére kényszeríti. A szerető férfi szolgálatkész, igaz alázatossága a nemek közötti természetes vonatkozásokból ered, de az asszony alázatossága, mellyel a férfit szolgálja, csak szokás, mely a nő alárendeltségének vad korszakából ered. A körülrajongott leány, bájos zsarnok — ez az eredeti természetes ösztönnek felel meg. Házasság után az asszony engedelmes rabszolga lesz, mert évszázadok óta így szokta meg, míg „második természetévé” vált. De ez semmiképen az eredeti természete.

Az új házasság, az eszményi házasság kölcsönös választásból fog létrejönni, mely távol áll majd alacsony indító okoktól, a szülők közvetítésétől vagy kényszerétől, pénzre vagy állásra való igényektől. A választásnak ez a módja, amely nálunk amerikaiaknál sokkal gyakoribb, mint bármely más országban, a legnemesebb emberfaj fejlődésének az alapja. Végül tiszta, biztos és tartós legyen a kölcsönös választás, hogy a lehető legtökéletesebb családi boldogságot biztosítsa.

ESTI ANTIFEMINIZMUS.

Írta: GERSTER MIKLÓS.

Amióta a feminizmus lábrakapott: antifeministák is támadtak nálunk. A dolog egészen természetes: minden akcióval vele jár a reakció. Sőt az is természetes, hogy az egészséges akció nyomában mérges reakció burjánzik.

Ha mind ennek ellenére tollhegyre szúrom az illően este bölcsekedő antifeminizmust,* nem teszem azért, mintha a bölcsekedés ilyen fajtáját fontosnak tartanám, hanem csupán annak a kimutatása kedvéért, hogy akad Magyarországon egyszerű, józan elméjű férfi, — velem együtt van még szerencsére sok ilyen — aki nem minősíti a feminizmust beteges lelki járványnak. Mink úgy tartjuk, hogy minden nő a férfival egyértékű ember és az igazsággal ellenkezőnek ítéljük az emberek egyik felének, nembeli különbsége miatt való jogafosztottságát.

A „feminista hölgyeket”, mert ugyanígy vélekedni merészkednek, némely hamisan lobogó elme kórházba való elmebajosoknak hirdeti. Talán maga sem hiszi a meghibbanást, csak mondja, mivel hogy a megszólás érdekessé teszi a nyilatkozatot, s a nyilatkozó tekintélyét növeli. Megmondta már Wertheimer Emanuel, — akit antifeminista fordításból idézek. — hogy a rágalmak sohasem untatnak és a gúny öndícséret.

Vagy nem így volna? Akkor hát úgy van, ahogy Wertheimer Emanuel egy másik aforizmája mondja: legtöbbben azt hiszik, hogy gondolkoznak, pedig csak emlékeznek. Még pedig — az esti antifeminista konyhán — a boszorkányokról szóló írásokra jól, a feminista írásokra rosszul. Van is eszében a feminizmusnak, hogy máról holnapra új emberiséget teremtsen! Ma arra törekszik, hogy a közjog a nőt a férfival egyenlően értékelje. Ha ezt elérte, akkor sem lesz új emberiség e földön, csak igazságosabb lesz az emberek élete. Mrs. Perkins sem mondja, hogy „a férfi ne legyen férfi, a nő ne legyen nő, hanem mind a kettő csak valami, tudja a manó mi, a másiktól...” „Hanem azt mondja t neveljük a fiúkat és a leányokat együtt, egyformán és úgy, hogy egymásban mindenk fölötte a közért munkálni egyaránt hívatott embert meglássák. Annak idején meg, módjával, tanítsuk meg őket arra is, hogy az ember nemi élete közönséges és egészen természetes jelenség, akár a búza kelése, érése. Természetességéből csak az álszenteskedő, az örökösen kéjelgésre gondoló, elfajult egyének forgatták ki a nemi életet. A golyamese, meg az álszemérem csak

arra való, hogy a fiú meg a leány romlott társai tanítására szoruljon, s hályogos szemmel a perditák, illetőleg gyakran a fertőzött férfiak garázdálkodásának áldozatul essék.

Ez sem igaz? Hát persze, hogy persze, aki a világrend természetes fejlődése tanulsága gyanánt, minden áron, a nőben csakis a nemi teremtést akarja látni, annak a szemében minden nő, aki mindenekelőtt ember és csak azután akar — miként a férfiak — nemi teremtés lenni: tudákos hysterica. S csak nem hitetheti el senki magával és mással, hogy az elfogultság pápaszemén való ilyen nézés természet-tudományos cselekedet?

GLOSSZÁK.

A reglementáció előnyei. A berni közlekedési iroda nemrégiben levelet kapott, melynek borítékára a következő cím volt nyomtatva; Agence de publicité. Annonces et Reclames Commerciales. Ancien Cabinet Th. Murier, rue des Martyres, 6 Paris. C. Deyber Directeur, Ez a „kereskedelmi” iroda a következőket kívánja levelében: „Jelenleg a Maisons de Tolerance 1907-es évkönyvét rendezem sajtó alá. Az az évkönyv a „Maisons de société” vagy „Maisons de Tolerance” címeit és birtokosaik neveit tartalmazza. Több, mint 1500 ilyen házat regisztrálunk. Ez az évköny különösen az általános kereskedelem és az utazók szempontjából igen hasznos kiegészítője a „Bulletin Commercialnak”, amely nem sorolja fel e házakat. Bátorkodom tehát ez alkalommal szíveségét igénybe venni és kérem, hogy a helyi rendőrség segítségével a Bernben létező ilyen házak címeit, valamint birtokosaik nevét megszerezni és hozzánk juttatni szíveskedjék. Személyes szíveségéért és tudósításáért előre köszönetet mond kiváló tisztelettel E. Deyber”. No lám! Az abolícionisták sehogysem akarják belátni a reglementáció előnyeit. Csökönnyösen arra hivatkoznak, hogy közegészségügyi szempontból fabatkát sem ér, jogi meg ethikai szempontból pedig egyszerűen gúnyja a civilizációnak. De most már csak leszerelnek az abolícionisták: hiszen mit csinálnának a szegény leánykereskedők, ha Deyber úr kereskedelmi irodája a helyi rendőrségek útján nem szerezhetné be a nyilvános házak tisztáját? S ezentúl ne vitassák el a rendőri reglementáció előnyét. Ha egy derék emberért Isten Sodorna és Gomorrhának megbocsájtott volna, bele kell nyugodniok a reglementációba annál az egy előnyénél fogva, hogy a leánykereskedelem nem virulhatna e nélkülözhetetlen institúció nélkül.

* L. Tóth Béla: Boszorkányok című esti levelet.

Kmety rektifikál. Bocsánatot kér: nem a diák-kisasszonyokra alkalmazta a női szörnyetegeket, „hanem a feministákra”. S újságkommunikékben szóval mondott rektifikálását tettel is igazolja: megszerkesztette javaslatát, amelyben az egyetemnek a nők előtt való elzárását indítványozza. A nem szörnyeteg diáklányok pedig örülnek az erkölcsi elégtételnek.

Denunciálástól sem riadnak már az anti-feminista táborban: egy felsőbb leányiskola igazgatója, Otrók úr — van-e, ki e nevet valami kulturális kérdéssel összefüggésben ismeri? — „a közoktatási kormány figyelmébe ajánlja” egy napilap hasábjain a feminista igazgatónőket és tanítónőket. Nagyon meg lehetne elégedve a közoktatásügyi kormány, ha minden leánynevelő-intézet növendékei abban olyan otthonra, vezetőjében olyan hivatott anyahelyettesre találnának, mint éppen azokban, amelyek élén feminista igazgatónők állanak. Otrók úr „rögtöni elmozdításukat” tartja a közoktatásügy legégetőbb követelményének. Persze! Hiszen egyéb „baja” a magyar közoktatásügynek úgy sincsen.

Ki kiabál? A nemi felvilágosítás kérdéséről a feminista egyesülete 1906-ban egy szülői értekezletet, 1907-ben pedig egy nagygyűlést rendezett. Utóbbi két szűkkörű vitával toldotta meg, amelyet azért kellett rendeznie, mert a közönség köréből igen sokan jelentkeztek felszólalásra. Ezenkívül semmi nyilvános demonstrációt nem rendeztek a feministák. Annál kitartóbban demonstrálnak az anti-feministák, akik hetek óta megtöltik a sajtót, a társaságot, ellenkezésük zajával. Ebből a zajból különösen dühösen hangzik az az ismételt tanács, végre hagyják már abba a feministák a nemi kérdést, különben a rendőrséget szólítjuk majd fel elnémitásukra. A feministák mosolyogva mondhatják: ők kiabálnak, s azt kiabálják, hogy mi kiabálunk.

Zajos derűtség. Vázsonyit azzal rágalmazták, hogy a városligeti bódésok mellett csak azért kardoskodik mert választói. A képviselő úr a főváros közgyűlésén erre kimutatta, hogy csak 17 szavazója van a védettek közt, akik közül 25-en más kerületben választók, 33 pedig asszony, „tehát csak akkor lehet majd szavazó, ha a feministák mozgalma teljes diadalt arat”. Zajos derűséggel honorálták ezt az elmésséget. Lehet-e egyebet, mini nevetni azon a képen, hogy ezek az asszonyok — az összes bérlőknek majdnem fele — akik éppoly kínos-keservesen keresik meg nyomorúságos kenyérüket, éppúgy fizetnek adót, mint férfikollégáik: a feministák jóvoltából valamikor még választók is lesznek!

Ellen Key a feminista és Ellen Key az anti-feminista. Van egy furfangos gyerekjáték, amelyben fő egy kártya, amely hol fehérnek, hol feketének látszik, még pedig aszerint, hogy fehér vagy fekete-e a trompf. A feminizmus ellen ilyen ütőkártyának használják Ellen Keyt. Ha olyasmit mond ez a nagytekintélyű asszony, ami tetszik a publikumnak, — pl. azt, hogy a nő csak nemi hivatásának éljen — akkor fekete trompfnak játszózik ki: íme a nagy Ellen Key is antifeminista, aki szidja a központi háztartást, a túltengő intellektuális törekvést, stb. stb. Ha aztán valami más szentenciát vág ki Ellen Key, amely kevésbé tetszik, — mint a múltkor, amikor a női választójog kivívására a nemi striket emlegette, akkor kárörvendően fehér trompfnak játszózik ki: íme

Ellen Key a feminista, aki csak nemi fegyverre tud gondolni ott, ahol az ész, a jog és az intellektuális hatalom fegyverével kellene a nőknek küzdeniük. Ellen Key tehát az az ütőkártya, amellyel a feminizmust mindenképpen meg lehet szégyeníteni.

A GYÓGYSZERBÉLYEG.

(Levél a szerkesztőhöz.)

Tisztelt Asszonyom!

Sok adó nyomja a szegény ember vállát, szinte hihetetlen, hogy még úgy bírjuk, ahogy viseljük, de azt hiszem a csendes elkeseredés helyett jobb lesz végre a hangos tiltakozás mezejére lépni.

Az állami meg a községi terhek ellen nem tehetünk semmit, mert sem mi, proletár-asszonyok, sem a férjeink nem részesedünk az állam és a község háztartásának vezetésében. De tiltakozhatunk a társadalmi adók ellen, amelyekből legutóbb egy igen furcsát mért ránk belügyminiszteri jóváhagyással az Országos Gyermekvédő Liga.

Minden receptre egy-egy kétfilléres gyermekvédelmi bélyeget ragasztanak ezután avégből, hogy a befolyó összeggel támogassák a szegény gyermekeket.

Mi adjunk kétfilléreket, hogy a társadalom előkelőségei a mi gyerekeinket segíezzék. Ez már a jótékonyági zsarolásnak olyan szemérmetlen formája, amely ellen hangosan kell tiltakoznunk.

Ha azok az előkelőségek a szegény gyermekekért akarnak valamit tenni, nyúljanak a saját zsebeikbe. Van ott bőven, jut is, marad is. Zsarolják meg önmagukat, a felesleges pénzzel rendelkezők köreit, de ne nyúzzanak meg bennünket, akik úgyis rettegve gondolunk a patikára, ahol törvényes megállapodás szerint híznak ami nyomorúságunkon.

Elég szégyene a modern társadalomnak és gúny minden közegészségügyi nagyképűsködsre, hogy az egészség visszaszerzése is kereskedés tárgya. Hogy az állam, amely képzelt ellenségek ellen milliárdokkal tart fenn megelőzési intézményt és az állatok egészségét a maga pénzén védi, állampolgárainak az országban tényleg bennlévő ellenségeire, a százezreket pusztító betegségek megelőzésére nem tud költeni, hogy az ember egészségének megóvását ezerszázalékos kamattal fizetteti meg.

Nem elég, hogy a gyógyszerészesség urak minden kézmozdulatáért külön díjjal tetézik a hivatalos árszabványok a csekély ősértékű gyógyszert, most még az előkelő társaság reklámpénzét is itt veszik meg.

Igaz, hogy a közönség beleegyezése kell hozzá, hogy a két fillérrel megterheljék. De, kérdem, vajjon melyikünk mer majd nemet mondani? A gyógyszerészek közismert dolyfe — fáj nekik, hogy ők is csak kereskedősegédek — úgy is nagyon megfélemlít bennünket, de ezenkívül más kényszerítő ok is lesz. Szegény emberek babonásan hiszik, hogy az alamizsnáért „százszorosan fizet az Isten”, Nem is könnyörül meg kolduson senki úgy, mint ők. Sas Ede mondja szépen:

Nyomorult koldus áll az utcasarkon,
Ügyet se vet rá fényes, büszke úr.
Kopottan ballag szürke, öreg asszony —
S alamizsnáért a zsebébe nyúl.

És könny csillan meg a koldus szemében
S a halvány pénzdarábra leperreg:
„Hm ... el is vesznénk, koldusok mi éhen,
Ha nem volnának szegény emberek”.

Tessék most elképzelni, hogy súlyosan beteg gyerek számára viszünk gyógyszert, — hiszen csak akkor merünk orvoshoz menni, amikor a baj már nagyon is nagy — nem gondolja-e mindegyikünk babonásan, hogy a gyereke egészségét váltja meg azon a két filléren, amely nem pénz a gyermekvédő ligásoknál, de bizony számít a proletár kezében.

Hányszor kell elvonszolniunk a gyereket a külvárosi szatócs kirakatától, ahol sóvárogva bámulja a kétfilléres cukorrudat. Ilyen luxusra nem telik, de a gyermekvédő liga a beteg gyermekünk révén kihúzza a zsebünk-ből a két fillért, amit egészséges gyermekünk-től sajnálunk.

Csekélységnek látszik, nem tudom érdemesnek tartja-e hosszú levelem közzétételét, de én úgy érzem, hogy nem csekélység a gyógyszerbélyeg ügye. A szociálisan gondolkodó asszonyok összességéhez fordulok tehát, tagadják meg ennek az adónak a megfizetését. Ha a jómódúak megtagadják, a szegényt sem sújtják majd gúnyos pillantással a gyógyszer-kereskedősegéd urak, s akkor tán könnyebben kerekedik felül azon a babonán, hogy gyermeke egészségén százszorosan térül meg a két fillér. A gyermek-

védelmi liga pedig ott keressen segítséget, ahol a szegény gyermekek elnagyoltságának, betegségének csírái vannak: a törvényhozásnál, amely munkástörvényekkel nem védi a szülők épségét és erejét, szociális törvényekkel, intézményekkel nem veszi elejét a gyermekek munkájának. És ha pénz kell — ragasztassanak gyermekvédelmi bélyeget — kétfilléresnél bátran drágábbat — minden kártyára, melyet léha emberek forgatnak: abból lesz csak az igazi haszon.
Proletáraszony.

GYAKORLATI KÍSÉRLETEZÉSEK AZ IFJÚSÁG SEXUÁL-ETHIKAI FELVILÁGOSÍTÁSA TERÉN.

MAJNA MELLETTI FRANKFURTBAN.

Az abolícionista frankfurti fiókegyesülete köszönetet érdemel úttörő munkájáért, melyet az ifjúság felvilágosítása érdekében kifejtett. A hamburgi fiókegyesület indítványából kifolyólag körkérdest intézett a város leány- és fiúiskoláinak elöljáróihoz, hogy megtudja, milyen álláspontot foglalnak el azzal a követelménnyel szemben, hogy az iskolákban egy nemi-erkölcs-tan oktatása bevezetessék. Egyidejűleg megkérdezték őket, hogy hajlandók volnának-e ezt a kérdést az iskolákban a szülőkkel együtt meg-hányini-vetni, illetve anyák vagy szülők részére estétet rendezni. 45 iskolaszéki elöljáróság-hoz intéztek felhívást, az eredmény a következő:

Kérdést intéztek:	Felvilágo-sítás mellett	Felvilágo-sítás ellen	Anyák értekezése mellett	Anyák értekezése ellen
10 gimnáziumi és felsőbb leányiskolai igazgatóhoz; ezek közül	7	3	7	—
26 polgári iskolai igazgatóhoz; ezek közül	10	6	8	4
9 magánintézet vezető-höz; ezek közül	6	2	3	—
	23	11	18	4

Kettő véleménye szerint a gyermekek már fel vannak világo-sítva.

Három ingadozott véleményében. A kérdés intézőinek általában az a benyomása, hogy nagyon helyesen cselekedtek, mikor azt feltették és megindították. Az anyák estéi iránt még mutatkozó ellenszenvet onnan magyarázzák, hogy a néptanítók mindenké- előtt azt hiszik, hogy a reájuk bízott gyermekek anyáiról nem tételezhetik fel a szükséges elő-képzettséget, ami elengedhetetlen e dolog nyu-godt és tárgyilagos megvitatásához.

Sokan anyák és apák értekezletét óhajtották és eredményt csak a két szülő együttes megbeszélése útján reméltek. Mások készek nyilatkoztak ezen célra az aulát rendelkezésre bocsájtani, ha ehhez a hatóság engedélyét megkapják. Hogy a tanítás a hittani vagy természettudományi előadás keretében történik, azzal az urak közül néhányan még nem voltak tisztában, de hogy valamit kell tenni, hogy az ifjúság eldurvulásának és erkölcsi züllesztésének elejét vegyék, azt mindenki átlátta.

A frankfurti fiókegyesület nem elégedett meg a közhangulatnak kipuhatolásával. Nyilvános értekezlet útján módot talált a kérdés továbbfejlesztésére. Nemrégiben a frankfurti iskolák igazgatóinak és intézőinek bevonásával gyűlést tartott, hogy az ifjúság nevelésének lehetőségeit és szükséges voltát megbeszéljék.

Az elnöklő Goldschmidt D. asszony megkapó szavakkal mutatott a fennálló veszélyes állapotra:

„Mi nők megrendülve állunk az uralkodó erkölcsi állapotok felismerése előtt, annyira megrendülve, hogy mi, akik bensőleg visszarettenünk, a legegésőbb szükség által kényszerítve a kötelekeket széttépjük és bátran nézünk az örvénybe, amely mellett olyan hosszú ideig vakon haladtunk el.

Es ahogy bennünket felébresztettek, úgy kell a tömeget felrázni. A felvilágosításnak ki kell terjednie a legszélesebb körre, és minden egyénben az önmaga és a jövő nemzedék iránti felelősséget fel kell ébreszteni. Beszéljünk a szülők lelkére, de az ifjúságot neveljük egyéni felelősségük felismerésére.

Es önköz, mint éppen, ezen ifjúság társnevelőihez azon kéréssel fordulunk: segédkezzenek abban, hogy egy magasabb erkölcs, egy jobb társadalmi rend templomának alapkövét letehesük.”

Ezután Lischnewska Mária mondott egy rövid beszámolót.

De a Flesch tanár úr által kimutatott ifjúsági nemi kihágások és betegségek statisztikai adatai, valamint egy élesszemű igazgató, leleplezése a felsőbb osztályok tanulóinak nemi betegségeiről még a legoptimistább pedagógust is meghökkentették és a két órán át tartó vita végén a következő határozatot hozták:

1. Az iskolavezetők együttműködnek a föderációval és a nemi betegségek ellen küzdő egyesülettel. Ezen célból egy bizottságot alakítottak a három csoport vezetőiből.

Egyelőre a következő reformok létesítették:

1. Felvilágosító iratok terjesztése a tanító, kollégiumokban.

2. Tanítók értekezlete a fennálló állapotok ismertetésére és az orvoslás megfelelő eszközök megbeszélésére.

3. Anyák és szülői értekezletek.

STATISZTIKAI SZILÁNKOK.

Írta: FABER OSZKÁR.

Csak statisztikai szilánkokról beszélhetünk, mert Magyarországon a társadalmi élet minden fontosságára kiterjeszkedő modern statisztikáról nem szólhatunk. A filiszterségben megcsontosodott bürokrácia négy fal között rövidlátókká fejlődött szemekkel cammog kínai copfjával a szabályszerűen kitaposott úton. Az agrárállamnak nincs földbirtokstatisztikája, a „modern” Magyarország nem ad számot munkásviszonyairól (legfőleg rendőri jelentések nyomán!), sőt a kultúra dicsőségére még a közművelődési viszonyok bemutatását is perhorreszkálja.

A nőmozgalmat érdeklő adatok természetesen csak fehér hollók gyanánt, vagy egyáltalában nem található meg a statisztikai hivatalok kiadványaiban. Legyünk tehát szerények, mint hivatalaink. Érzük be kevéssel: A Magyarbirodalom összes lakossága az 1900-iki népszámlálás alapján 19,254.559. Ebből a számból 1000 férfira jut

	1890	1900
A polgári lakosságot számítva nő	1028	1024
Az összes (katonai és polg.) lakosságot számítva nő	1015	1009

Születésnél még a férfiak vannak túlsúlyban.

Születik	1896	%	1900	%
Férfi	341.565	51,4	325.956	51,6
Nő	322.582	48,6	305.513	48,4

1905-ben pedig 278.670 tíz éven aluli halott közül 148.746 férfi és csak 129.924 nő. A férfiak és nők aránya azonban nem nálunk a legkedvezőtlenebb, ha tekintetbe vesszük, hogy

1000 férfira kerül

Norvégiában	1091 nő
Svédországban	1091 „
Svájcban	1055 „
Nagybritanniában	1060 „
Németországban	1040 „
Oroszországban	1015 „
Franciaországban	1007 „
Belgiumban	1006 „
Olaszországban	995 „

1891-5-ben 1000 lélekre 9,0, 1905-ben pedig már csak 8,4 házasság jut. Budapesten 1894-ben 1000 lakos közül 10,2 köt házasságot, míg 1905-ben csak 8,7. Ezt a csökkenést igen sok világvárosban megtaláljuk; 1000 lakóra esik házasság.

	1899	1903	1905
London	18,4	17,4	16,9
Wien	20,0	18,4	18,1
Bruxelles	21,2	20,2	20,7
München	25,0	18,5	1,79
Dresden	20,7	16,9	16,7

Paris, New-York, Berlin ellenben egyre több házasságot mutat fel. A házasságok apadásához járul a válások emelkedése. Nálunk 1891—5-ben még csak 9,3 válás esik 1000 lakóra, 1905-ben pedig 22,4. A házasságok kedvezőtlen alakulásához különben nem csekély mértékben járul az 5374 apácával szemben álló 10.367 nőtlen katolikus pap. A házasságok csökkenésével lépést tart a természetes, ú. n. „törvénytelen” gyermekek számának emelkedése.

	Magyarországon Magyarbirodalomban SZÁZ született közül			
	tör- vényes	törvény- telén	tör- vényes	törvény- telen
1891—1895	91,0	9,0	91,4	8,6
1896—1900	90,7	9,3	91,0	9,0
1901—1905	90,2	9,8	90,6	9,4
		1891—5	1896—1900	1901—5
Száz született közül tör- vényes	91,0		90,7	90,2
Száz született közül ter- mészetes	9,0		9,3	9,8

Az általános és gyermekhalandóság megdöbbentő emelkedése is züllő gazdasági életünk tükröképe. 1905-ben 35.480 gyermekkel több hal meg mint 1904-ben. Különben 1904-ben 100 élve született közül 5 éves kora előtt még csak 30,3 hal meg. 1905-ben pedig 36, ami éppen 6092-vel több elhalt gyermeket jelent. Ennek a számnak a nagysága megint csak akkor válik világossá, ha tudjuk, hogy 1891—1900-ban száz 0—1 éves gyermek közül halott

Németország	21,6
Ausztria.....	23,6
Svájc.....	14,9
Franciaország	16,2
Anglia	15,4
Dánia.....	13,9
Svédország	10,2
Norvégia	9,7
Oroszország	27,0

Tehát még Oroszország is előttünk halad. Arra már nem szabad kíváncsiskodnunk, hogy törvényes és természetes gyermekek közt milyen arányban vág rendet a nagy kaszás, sőt még az iránt is hasztalan érdeklődünk, hogyan táplálkoztak, milyen betegségben haltak

el a gyermekek, részesültek-e gyógykezelésben, mert ezek helyett csak vallási és nemzetiségi szőrszálhasogatásokba botlunk. Csupán Budapest Statisztikai Évkönyveiben találunk ezekre nézve néniig tájékoztatást. Régebben a gyógykezelésről is szólt és a törvényes meg nem törvényes apróságok halálozási arányát is világosan megjelölte, sőt a gyermekhalandóság nemzetközi adatait is összevetette. Annyit különben megállapíthatunk, hogy a törvénytelen gyermekek halandósága 1902-ben 28,5% volt, 1903-ban 26,8%, 1904-ben meg már 27,2%. A gyógykezelésre vonatkozólag ma már csak az országos statisztikai évkönyv értesít bennünket arról, hogy a Magyarbirodalomban 100,000 emberre 26,3 orvos, 7,5 gyógyszertár és 2,2 kórház kerül s így találkozik nem egy megye, melyben 100 halott közül csak 7,3 - 20-nál állapította meg orvos a halált és 100 beteg közül csak 6,6 — 11 részesült orvosi kezelésben. Pedig a 6,291.000 kor. sörtermelési, — 68.880.000 kor. szesz, — 67,158.000 kor. dohányjövendelmi adóból kerülhetne talán közegészségügyi célokra is néhány korona. Hisz az állattenyésztés nemesítésére 1,685.997 koronát tudunk juttatni, felekezeti célokra 10,198.390 koronán felül (csupán Budapest 1,035.953 koronát) áldozunk.

SZEMLE.

A postásnök április elseje. Éppen 35 éve annak, hogy április elsején a magyar állam bolondját járatta a magyar nőkkel. Új pályát nyitott nekik: a posta és távirtda munkatermeit nyitotta meg előttük. Tavasz reményekkel bolondította őket: mert úgy tett, mintha ajtót nyitott volna, holott csak résen bocsátotta őket a műhely előcsarnokába. Harmincöt éve szolgálják a posta és távirtda intézményét, de az egész, hosszú idő alatt egy fokkal sem jutottak magasabb pozícióba, ma is csak a leg-alacsonyabb rendű munkakörhöz vannak kötve. Az első évben — 1872-ben — 24 nőt foglalkoztattak, míg ma körülbelül 5000 női alkalmazott van a postánál és a távirtdánál. És ez a nagyszámú tömeg még mindig a munkának azon az alacsony fokán guggol, amelyre ezelőtt 35 év előtt helyezték!

Felhívás a magántanítónőkhöz. A Feministák Egyesülete, hozzá ismételtlen érkezett felszólításra, közgyűlésén elhatározta, hogy szervezi a magántanítónőket. Szükségesnek látja e munka megkezdését azért, hogy a magántanító-

nők egyesítvén erejüket. képesek legyenek saját anyagi viszonyaik javítására. mind önképzés. mind állasközvetítésük és nyugdíjügyük rendezése útján. E szervező munka sikere érdekében kéri az egyesület mindazokat a magántanító-nőket. akik résztvenni kívánnak a szervezkedés munkájában: szíveskedjenek e szándékukat az ügyvezetésnél (VI. Kemnitzer-u. 19.) írásban mielőbb bejelenteni.

Nyolcszáz sztrájkoló munkásnő. Az Első Osztrák Jutafonógyár budapesti fióktelepén a hó végén 800 munkásnő lépett sztrájkba, mert az igazgatóság igen szerény kívánságaikat sem akarja teljesíteni. A jutafonás a legjobb körülmények között is legpusztítóbb munkákhoz tartozik. egyenesen gyilkoló pedig. ha 12 év körüli gyermekeket is foglalkoztatnak vele napi 12½ óráig. A felnőtt munkások heti 7—10 koronát. a gyermekek pedig napi 70—80 fillért keresnek e robotmunka mellett. A munkásnők a 10 órai munkaidőt és a sanyarú bérek 10%-os emelését kívánták. de az igazgatóság. amely osztrák telepein csak 10 óráig dolgoztat és 25%-kal nagyobb bért fizet, budapesti munkásnőinek helyzetét nem akarja javítani. Nyolcszáz munkásnő tehát kénytelen volt a sztrájk fegyveréhez nyúlni. Meg kell még említenünk, hogy a gyár férfimunkásai nem vállaltak szolidaritást. hanem tovább akartak dolgozni, csak hogy a 800 munkásnő nélkül meg kellett az egész üzemet szüntetni.

A finn képviselőválasztás. Finnország Európa asszonyainak gyönyörű húsvéti ajándékot adott. Népe március 15-én és 16-án képviselőül választott asszonyokat is. Jansson Anna. aki „bizalmi ember” volt az egyik helsingfors-i választásnál. következően írja le lapunknak a választások lefolyását „Nagynapjaink voltak! Tegnap éjfélkor hagytuk el a választási helyiséget. A választás maga csak 8 óráig tartott. de sok munkánk volt. amíg az iratokat úgy rendbehoztuk. ahogy a hatóságnak át kell adni. Képzeltető izgalommal várjuk most a választások eredményét. Mennyire megváltoztatta a választójog az embereket! Akik soha semilyen közügy iránt nem érdeklődtek. most élénk részt vettek minden választási előmunkálatban. Asszonyaink és leányaink derekasan dolgoztak pártjaik érdekében. Azt tudják ugy-e. hogy a nagy pártgyűléseken sokszor asszonyok elnököltek. vezették: a férfiak és nők százaiból álló gyülekezeteket?

Annyi női jelöltet állítottak a különböző pártok. hogy mi. asszonyok szinte féltünk. nem lesz-e sok most. amikor még olyan újoncok vagyunk a politikai élet terén.

A választás maga fényes debut volt. Amennyire mostanáig megállapítható. mindenütt több nő szavazott le. mint férfi; az én választókerületemben 50%-kal több.

Milyen gyönyörűséggel szemléltük a választók méltóságteles. türelmes csapatát. Előkelő arisztokrata asszonyok órák hosszan, türelmesen vártak cselédek oldalán, szegény, gazdag, fiatal, öreg ünnepélyes egyetértésben várta sorát. Itt egy agg 85 év körüli házaspár tipegett az urna felé. ott egy büszke családapa nagyszámú választó családtagjai élén. Vak,

néma, sőt beteg öreg asszonyok sem mulasztották el az alkalmat. hogy alkotmányos jogaikkal éljenek. Egy parasztasszony egyik kerületből a másikba vándorolt. hogy szavazatát leadja. Végre kisült. hogy valahol vidéken kell szavaznia. A legközelebbi vonattal oda sietett. hogy mindenesetre élhessen választójogával. A férfiakat ez az élénk részvétel rendkívül meglepte. A választás két napján az üzleteket már 4 órakor zárták. Alkoholos italokat a választások alatt nem árusítottak. A választások eredményeit csak két hét múlva hirdetik ki, úgy hogy addig még türelemmel kell lennünk. Tudjuk. hogy sok női jelölt győzött. Hány? arra majd a hivatalos jelentés válaszol.

Gyűjtőív. Abban a nagy küzdelemben. mely a magyar nők politikai egyenjogúsítása mellett folyik. hatalmas fegyver lehet mindazoknak az együttes aláírása. kik hiszik és vallják. hogy a magyar asszonyt tovább nem lehet az alkotmány sáncain kívül hagyni. Nyomatékosan kérjük lapunk olvasóit. hogy aláírások gyűjtésével járuljanak a közös. nagy munkához.

Az angol nők politikai küzdelme. Dickinson. amint lapunk múlt számában jeleztük. a márc. 8-iki ülésen. amelyen a karzatok szokatlanul megteltek. a nők választójogáról szóló törvényjavaslat másodszori olvasását indítványozta. Dickinson igen szép beszédben védte az ügyet. Rámutatott. hogy a nők politikai egyenjogúsítását már John Stuart Mill. Cobden. Fawcett. Maurice Völlers. Salisbury stb. koruknak legkiválóbb férfiai követelték. Nem kevesebb mint a háznak 400 tagja emelt különböző alkalmok szót a Bill mellett. Azt az érvet. hogy a nő nem érdemel választójogot. mert nem képes a harcra. a gyakorlat cáfolta meg. A hangos kacajra megmondta. hogy nem a tüntetésekre. hanem a boer asszonyokra és a Vörös Kereszt asszonyaira célt. akik épúgy kockáztatták életüket. mint a férfiak. Dickinson aztán sorra fogta a többi ellenvetést. A nő szellemileg képtelen arra. hogy válasszon. Ezt férfi addig nem mondhatja. amíg 34.000 férfi képtelen elolvasni a választói cédulát. amelyre az analfabéták keresztjét kell rajzolnia. A választójog forradalmas megváltoztatná a két nem viszonyát. Az Egyesült-Államok nyugati államai és Ausztrália példája megmutatta. hogy ezek az aggodalmak tökéletesen alaptalanok. A nők nem kívánják a választójogot. Ez nem igaz. mert ahol eddig még megadták. ott nagyobb százalékban gyakorolták mint a férfiak. Dickinson azután kijelentette. hogy e javaslatnak. mely bár igen szökörrű. főcélja megállapítani az elvet. hogy senki se zárassék ki politikai jogokból a neme miatt.

H. Campbell-Bannermann. a miniszterelnök beszélt azután. Kijelentette. hogy minthogy a kor. many nem kívánja befolyásolni a házat. ő csak mint képviselő szólhat a kérdéshez. Mint ilyen legmelegebben pártját fogta a javaslatnak. A nő adókat fizet. de nincs közvetlen képviselete. kénytelen törvényeknek engedelmessékedni. amelyek minden oldalról megszorítják személyes. egyéni szabadságát. de amely törvények megalkotását még csak közvetve sem befolyásolhatja. Ideje. hogy elejtsük

azt a felfogást, hogy a nő valami emberfeletti úton meg van védve a mindennapi élet durvaságaitól, hogy „outlander by predestination.” Határozott haszonnal járna, ha megadnék a nőnek a választójogot, mivel nézete sok kérdésben sokkal mérvadóbb és értékesebb mint a férfié, pl. gyermekellátás az iskolában, gyermeknevelés, gyermekhalálozás, egészségügy, antialkoholizmus stb. Bár ő sincs meglehetősen a Bill szövegével, mégis mellette szavazna, hogy evvel is dokumentálja, hogy a nő politikai jogokból való kizárása nem hasznos, nem igazságos, nem méltányos.

Whitehead kijelentette, hogy ilyen fontos javaslatot csak a kormány hozhat a ház elé, azért visszautasítja Dickinson javaslatát.

Ezután egymást követték a szónokok, akik hol a javaslat javára, hol ellene szóltak. Az utolsó szónok Rees, aki háromnegyed öt órakor (negyedórával a záróra előtt) kezdett beszélni, még csak nem is igyekezett érvelni, hiszen célja csak az volt, hogy a Bill-t „kibeszélje”. Bár olcsó élcein a ház nevetett, az általános izgatottság mégis nőttön nőtt. Felhangzottak a kiáltások: „Szavazni!” Mindinkább fokozódó morajban folytatta Rees a beszédét. Az idő rohamosan haladt. Már csak néhány perc volt hátra. Dickinson kétszer is felállt, hogy szavazást kérjen, de a lármában sem őt, sem a szónokot nem lehetett hallani. Mikor harmadszor felállt, felhangzott az elnök hangja: „Rees úr a szó!” ezzel a kocka el volt vetve. Közvetlenül ez után az óra ötöt ütött és Dickinson munkája célt tévesztett.

A pénteki ülés azonban, ha látszólag vereséget is hozott, jó eredménnyel is járt: felzavarta az egész országot. A londoni lapok, melyek eddig tisztán üzérkedésből közölték a híreket, nemcsak teljes és kimerítő tudósítást adtak a pénteki ülésről, hanem vezércikkben tárgyalták a kérdést, a bizonyítékokat, az ellenvetéseket. Nem nevetgélnek többé a Suffragetteken, hanem tárgyilagosan foglalkoznak velük, hogy az olvasóközönség kívánságának eleget tegyenek. Ez a pénteki győzelem. John Bull megmozdult és az egész közvélemény állandóan napirenden tartja a kérdést, amely most már olyan stádiumban van, amelyben végleges megoldás nélkül már csak ideig-óráig maradhat meg. (o. p. London.)

Gyakorlati antialkoholizmus. Princeban — New-Yersey államban — egyetemének rektora, Mr. Henry C. Buc megvette az egyetem nyilvános vendéglőjét a célból, hogy antialkoholista vendéglővé alakíthassa át.

Hencegés. A pénzügyi tisztviselők nevében indult egy lap, amely első számában „Feminizmus a pénzügyi tisztviselőkkel” sokat ígérő címen elkeseredett harcot indít a nőtisztviselők ellen. Az ijesztő cikk kevés kihagyással így hangzik:

„Csak a napokban ostromozta egy egyetemi tanár, aki egyúttal képviselő is, azt a túlzást, melybe a feministák esnek, amikor minden oly pályára, mely eddig csak férfiaknak állt nyitva, nőket akarnak hozni.

A nőemancipáció ez elfajulása bennünket csak abból a szempontból érint, hogy alig létezik ma pénzügyi tisztviselő, melyben a nők legalább néhány állásból ki nem szorítottak volna azokra rátermett férfiakat.”

„... erkölcsi szempontból se helyesíthető a leányoknak pénzügyi tisztviselőkkel való alkalmazása.

Megengedjük, hogy a hang, melyet a leány pénzügyi tisztviselők hall, a tisztesség szabályait nem sérti. Am képzeltető-e, hogy a fiatal leány romlatlan erkölcsének, ennek a nebulósvirágnak, meglegháza az a hely lenne, hol

cigaretázó és szivarozó férfiak a kollegialitás bizalmassága alatt sokszor fűszeres enyelgés mellett végzik felelősségteljes munkájukat? Nem-e ragad itt is, ott is, előbb is, utóbb is, egy-egy szó a mocsoktalan női lelken, mely abban éppen nem a legnemesebb nyomokat hagyja, sőt sokszor akaratlanul is befészkel abba az erkölcsstelség badúttját.

Nemzetgazdászati, népesedési, erkölcsi és társadalmi érvek szólnak az ellen, hogy a nőket férfiak közé szorítsuk a hivatalnok-szobába. Mérlegeljük ez érvek súlyát pénzügyi igazgatóságaink és zárják el a nők elől az intézeti ajtót.

Ákárhány más pálya van, hol a nők inkább boldogulhatnak, mint itt, keressék fel azokat. Az élet küzdelmére edzett férfiak elől pedig ne vonják el még a pénzügyi tisztviselők állást is.

Nem fogunk nyugodni, míg keresztül nem visszük a férfiak korlátlan érvényesülését a pénzügyi tisztviselők, s addig fogjuk feszegetni ezt a témát, míg sikerülni fog a nőket a pénzügyi tisztviselőkkel hozzászóló állásokra szorítani.”

Elvárjuk a Pénzügyi Tisztviselők Egyesületétől, amely a Nőtisztviselők Egyesületével a Magántisztviselők Országos Szövetségén belül kartársi egyetértésben működik, hogy kellő formában utasítva vissza a pénzügyi tisztviselők nevében tett kvalifikálhatatlan fenyegetést. A nagyoló lapnak pedig csak azt válaszolhatjuk, hogy a modern tudomány, ha bacillusokat fedez fel, nem azt kívánja: öljük meg az embereket, hogy a bacillus ne ölhesse őket, hanem: öljük a bacillust, hogy az embereket ne ölhesse. Jó lesz tehát inkább az erkölcsstelség bacillusai ellen fegyverkezni. Hogy a „sokszor fűszeres enyelgés” nagyon alkalmas kísérlet-e a „felelősségteljes munka” elvégzéséhez, a pénzügyi tisztviselők ízlésére bizzuk.

A norvég nők politikai mozgalma.

A norvég storting jövő ülésszakában 6 indítvánnyal fog foglalkozni, amely többé-kevésbé radikális alapon követeli a nők választójogát.

Postatisztviselőnk otthona. Parisban 600.000 frank költséggel minden modern igénynek megfelelő otthont nyitottak meg a posta tisztviselőnk számára. Az otthon 7 emeletes; villanyvilágítással, légfűtéssel van ellátva. Gyönyörű ebédlő, olvasóterem, munkaszoba áll a lakók rendelkezésére, ugyanígy egy szép terjedelmes kert.

Kitüntetés. Käthe Kollwitz asszonyt, a kiváló német festőt a „Deutscher Kunstlerbund” azzal tüntette ki, hogy ideji díját — műterem a firenzei Villa Romanában — neki ítélte.

Különfélék. A székesfőváros iskoláiban a jövő iskolaévtől kezdve nőket is megbíznak majd a hitoktatással. — Wald Augustza asszony, erzsébetfalvi fűrdőtulajdonos az első magyar asszony, aki letette a gépés kazánfűtői vizsgát. — Genfben megalakult a svájci nők szavazati jogi egyesülete. — A hűsvét után kezdődő félévtől kezdve nők a kölni kereskedelmi főiskolán a férfiakkal teljesen egyenlő feltételek mellett iratkozhatnak. Ez a tanulmány a kereskedelmi iskolai tanárságra is képesít. — Bulgáriában megalakult a nőegyesületek nemzeti szövetsége. — A francia nőegyesületek szövetsége elhatározta, hogy olyan állami anyagi biztosítás érdekében indít mozgalmat, amely minden dolgozó nőre kiterjed s amelynek költségeit az állam maga fedezze.

Az egyesületek tagjai mindenkor elsősorban a hivatalos közleményeket olvassák el.

Külföldi meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESETÉSEL.

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

Tagdíj Budapesten: rendes tagoknak évente 12 korona. havonként előre fizetendő; pártoló tagoknak évente 6 korona. Vidéki rendes tagok évente 8 korona tagdíjat fizetnek.

MEGHÍVÓ

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

1907. ÁPRILIS 21-ÉN A KERESKEDELMELI ÉS IPAR-
KAMARA HELYSÉGÉBEN (SZEMERE-UTCA 6) D. U.
3 ÓRAKOR TARTANDÓ

IX. RENDES KÖZGYŰLÉSÉRE.

NAPIREND:

1. A választmány évi jelentése.
2. Pénztári jelentés.
3. A jövő évi költségvetés megállapítása.
4. Elnök és választmány választása.
5. Esetleges indítványok.
6. Üdülőtelep.

Alapszabályaink szerint csak azon indítványok kerülhetnek a közgyűlésen tárgyalás alá, melyek 8 nappal közgyűlés előtt a titkárságnak írásban átadottak.

EGYESÜLETI NAPTÁR

1907. április havára.

3-án, szerdán, este 8 1/2 órakor:

LICHTENSTERN MÁRTA DALESTÉLYE.

(Utolsó szerda esti összejövetel az idei télen.)

7-én, vasárnap.

MEUNIER-POLL KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTÉSE.

Találkozás 10 órakor az egyesületben.

14.-én d. e. (0 órakor).

**MAGÁNTISZTVISELŐ: ORSZÁGOS SZÖVET-
SÉGÉNEK KÖZGYŰLÉSE.**

Magántisztviselők Otthona helyiségében (Royal szálló
A szárny)

21-én, vasárnap, d. u. 3 órakor:

EGYESÜLETÜNK KÖZGYŰLÉSE.

(L. fenti meghívót.)

28-án, vasárnap:

KIRÁNDULÁS A HÜVÖSVÖLGYBE.

Találkozás reggel 10 órakor a Hűvösvölgyben, a villa-
mos vasút végállomásán.

Márciusi Krónika. Március volt egyesületünk legmozgalmasabb, eseményekben legdúsabb hónapja.

9-én tartottuk meg a fővárosi vígadóban az állasközvetítő és üdülőtelep javára rendezett művészestélyünket. A színes, élénk, vidám est képét nem igyekszünk e helyen

visszaadni, aki jelen volt, egy felejtethetlen est emlékével távozott — fényes reggel.

Magas művészi színvonalon állott az estét bevezető hangverseny, melynek közreműködői: Jászai Mari, Schwimmer Franciska, Déri Jenő és Tapolczai Dezső művészetük legjavát állították nagy horderejű intézményeink szolgálatába. Fogadják érte e helyen is hálás köszönetünket.

De hálával és köszönettel tartozunk ama tagtársainknak is, akik teljes ambíciójukat vetették latba az estély sikere érdekében. Az eddig még páratlan anyagi sikert első sorban nekik, az Ő buzgalmuknak köszönhetjük.

Sajnos, az estély minden várakozást felülmúló sikerén érzett örömünk hamarosan szomorúságba fült. Megdöbbenve láttuk alig pár órával az estélyről való távozásunk után, hogy tolvajok fényes nappal betörték az egyesület helyiségébe és ellopták az estély tiszta jövedelmének legnagyobb részét, közel 600 koronát. Az eset rögtöni bejelentése és a legszorgosabb kutatás sem vezetett eddig a tettesek nyomára.

Nyomban összehívott választmányunk — megtörtént esettel állván szemben — egyebet nem tehetett, mint hogy a jövőre nézve övönintézkedésekről gondoskodott és elhatározta, hogy a hiányt gyűjtés útján igyekszik pótolni. A választmány a gyűjtést nyomban megkezdte és ez úton kéri az egyesület tagjait, hogy addig is, amíg nyilvános gyűjtésre engedélyt kapunk, ők maguk igyekezzenek kisebb-nagyobb adományaikkal a hiány pótlásához hozzájárulni. Hiszen valamennyiünk érdeke, hogy az üdülőtelep minél több tagtársnak adjon helyet és az állasközvetítési intézményünk zavartalanul működjék. Adományok a cél pontos megjelölésével titkárságunkhoz küldendők.

Üdülőtelepünk, dacára a betörés okozta nagy veszteségnek, már ezidén rendelkezésére fog állani egyesületünk rendes tagjainak. Az üdülőtelepet valamelyik kies magyar fürdőhelyen fogjuk létesíteni, oly alapon, hogy tagtársainknak lakást díjtalanul adunk, olcsó ellátásukról pedig gondoskodunk. Jelentkezéseket április 15-éig kérünk, hogy a beosztást idejekorán megállapíthassuk.

Ügyvezetés:
VI., Kemnitz-utca 19.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBERITZ GEORGINA
V., Arany János-utca 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

**GYAKORLATI
TANÁCSADÓ**
V. ker., Mária Valéria-
utca 12., II. em.
Pénteken este 6—8-ig.

EGYESÜLETI NAPTÁR

1907. április hóra.

9.-én, **Kedden**, este 1/2.7 órakor egyesületünkben (V. Mária Valéria utca 12.)

SZÜLŐI ÉRTEKEZLET,

melynek tárgya:

FIÚK ÉS LÁNYOK KÖZÖS NEVELÉSE.

16.-án, **Kedden**, este 7.7 órakor egyesületünkben (V. Mária Valéria utca 12.):

VITAÉRTEKEZLET,

melynek tárgya:

MIT VÁRHAT A FÉRFI A FEMINIZMUS TÉRFOGLALÁSÁTÓL?

Előadó: Gerster Miklós.

E vitaértekezleten avval az előtéttel állunk szembe, mintha a feminizmus ellenséges álláspontra helyezkednék a férfakkal szemben. Minthogy minden előítélet egy-egy akadálya egyesületi munkánk sikerének kívánatosnak tartjuk, hogy minél nagyobb számmal vegyenek részt ezen az értekezleten egyesületünkön kívül álló férfiak. Ily értelemben kérjük tagtársaink hathatós propagandáját.

22.-én, hétfőn, este 6 órakor:

NYILVÁNOS NAGYGYŰLÉS

az új városháza közgyűlési termében (IV. Váci utca 62.) Napirend:

A NŐK EGYETEMI TANULMÁNYAI.

A nagygyűlés célja, hogy állást foglaljon a férfi- és nőhallgatókkal szemben alkalmazandó eljárás teljes egyenlősége mellett. Kérjük tagtársainkat, hogy különösen tanügyi körökben igyekezzenek nagygyűlésünknek minél nagyobb számú közönséget biztosítani.

Lily Braun előadásának napját meghatároznunk eddig nem lehetséges az előadó betegsége miatt; azért erre kivételesen külön meghívókat fogunk szétküldeni. Minden más összejövetelünkre csupán lapunk útján hívjuk meg egyesületünk tagjait.

Közgyűlésünk a megjelent tagok szép számával, a tárgyalás lelkes hangjával és magas színvonalával ismét megerősítette egyesületünk tagjaiban a szolidaritás érzését, mely létrehozta egyesületünket és amelynek irányítása kell minden munkánkat. Ügyvezetőnk a közgyűlési megnyitó beszédben ezúttal is hangsúlyozta a nők érdekeinek közösségét a társadalom összes osztályaiban, és egyesületünknek azt a kötelességét, hogy közbelépjen mindenütt, ahol a női jogok csorbitásával a társadalom egészét fenyegeti károsodás. Közgyűlésünk főbb **határozatai** ezek:

1. A választmány indítványára a tagsági díj minimumát évi 10 koronára emeljük; oly egyesületek tagjai, amelyeknek hivatalos lapja „A nő és a társadalom”, továbbra is legalább évi 6 koronát fizetnek. Az alapszabályoknak ez a módosítása a belügyminiszteri jóváhagyás után fog érvénybe lépni.

2. Czöbel Irén és Buday Dezső dr. tagtársaink indítványára nyilvános nagygyűlést tartunk azon követelésünk nyomtatékos kifejezése céljából, hogy az egyetem és más főiskolák összes fakultásait ugyanolyan feltételek mellett nyissák meg a nők, mint a férfihallgatók előtt.

3. Horváth Janka indítványára hozzáfogunk a magántanítónők szervezéséhez, helyzetük és nyugdíjügyük rendezéséhez. A tanítónők szakegyesületének közgyűlése Horváth Janka indítványára. annak választmánya ügyvezetőnk felszólalása folytán elhatározta ugyan, de eddig elmulasztotta e munka megkezdését. Első lépésünk e munkában az a felhívás, melyet lapunk más részében közlünk s amelyet a napisajtóban is közöltünk. Kérjük tagtársainkat, hogy az érdekeltek körében terjesszék ezt a felhívást.

A közgyűlésen megejtett választások eredménye a következő:

Ügyvezető: Glücklich Vilma, Választmányi tagok: Andreánszky. Olga, Babare Adél, Benedek Rafael Besnyő Béla dr., Buday Dezső dr., Dirner Gusztáv Jr., Frank Olga dr., Gallo Paula. Gerster Miklós, Hellerné Bolberitz Georgina, Horváth Janka, Malonay Istvánné, Máday Andor dr., Márkus Dezső dr., Mellemé Miskolczy Eugénia, Pikler Blanka, Pogány Paula, Reinitz Ernő, Schwimmer Rózsa, Stein Fülöp dr., Steinberger Sarolta dr., Szegvári Sándorné, Szirmay Oszkárné, Wilhelm Szidónia. Választmányi póttagok: Guttmann Irén, Kármán Márta, Kurucz Zsigmondné. Számvizsgáló bizottság: Blumgrund Janka, Rudó Kornélia, Taubner Margit.

Választmányunk első ülésén a tisztikar következőkép alakult meg: Helyettes ügyvezető: Márkus Dezső dr. Pénztáros: Hellerné Bolberitz Georgina, Titkár: Pikler Blanka. Ügyész: Besnyő Béla dr. J e g y z ő: Gallo Paula. Ellenőr: Benedek Rafael. Könyvtáros: Szegvári Sándorné.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK ÉVI JELENTÉSE.

Az 1907. március 17-i közgyűlés elé terjeszti: PIKLER BLANKA titkár.

Tisztelt közgyűlés!

Egyesületünk megnyugvással és megelégedéssel tekinthet a lefolyt 2-ik egyesületi évre. Nem mulasztottunk el egy alkalmat sem, hogy szavunkat hallassuk ott, ahol arra szükség volt és hogy közbelépünk mindenütt, ahol a nő jogát veszélyeztetve, láttuk. Ha szavunkat nem is hallgatták meg mindig, munkánk nem volt hiábavaló. Magyarországon, ahol a feminista mozgalom még oly fiatal, nagy eredmény az, hogy a társadalom egész összessége, de különösen a sajtó, állandóan foglalkozik a nőmozgalom kérdéseivel és törekvéseivel. Mellette és ellene szólnak, de foglalkoznak vele. És mi hisszük és reméljük, hogy a társadalom, megértve végre a feminista törekvések helyes voltát, nem fogja a nőt emberi mivoltának érvényesítésében tovább meggátolni.

A második egyesületi év munkásságáról a következőkben számolunk be:

1906. március 18.-án tartotta egyesületünk első rendes közgyűlését; a március 20.-iki választmányi ülésen a tisztikar következőképp alakult meg: ügyvezető Glücklich Vilma, helyettes ügyvezető Márkus Dezső dr., titkár Pikler Blanka, jegyző Galló Paula, pénztáros Heflerné Bolberitz Georgina, ellenőr Benedek Rafael, ügyészt Besnyő Béla dr., könyvtáros Czöbel Irén.

A tavalyi közgyűlésen kimutattunk	333 tagot
Azóta belepert	203 tag
A választmány határozata alapján töröltünk	10 tagot
Kilépett	19 tag

Van tehát jelenleg (1907. márc. 8.-án) 507 tag.

Gyakorlati Tanácsadónk egyfelől az a megfigyelő állomás, melynek segítségével tudomást szerezhetünk a gyakorlati élet legsürgősebben megoldandó részletproblémáiról, másfelől az az összekötő kapocs, mely egységbe foglalja az általános érdekekért folyó nagy küzdelmet a mindennapi tragédiák megakadályozására szolgáló részletmunkával. Ha ez az intézményünk kellő anyagi eszközökkel rendelkezne, a szociális munkának központi szerve lehetne: állandó hivatalnokok vezetése alatt működő önkéntes segítők, a különböző kerületekben felváltva tartható hivatalos órák, központi munkaközvetítő a női munka összes ágai számára, — e feltételek hiánya gátolja, hogy a Tanácsadó jelentőségének megfelelő fejlődést mutasson. Reméljük, hogy egyesüle-

tünk propagandisztikus előkészítő munkája hajlandóvá teszi majd társadalmunkat arra, hogy tekintélyes összegeket áldozzon erre a szociális intézményre, amely a társadalom egészének nagyfontosságú érdekeit szolgálja.

A Gyakorlati Tanácsadó ezidei statisztikája:

Gyermekvédelmi ügy	11
Pályaválasztás	21
Tanulmányi ügy (iskola megválasztása, bejutás feltételei, olvasmányok ajánlása, ingyenes tanítás)	17
Állandó foglalkozást keresők	26
„ „ „ „ kínálók	11
„ „ „ „ keresők	34
„ „ „ „ kínálók	4
„ „ „ „ „Jogvédelem (gyermektartási pör, aggkori ellátás, békéltetés, okmányszerzés, jogi kérdések, magyar honosítás megszerzése stb.)	15
„ „ „ „ „Utbaigazítások (személyekre vonatkozó információk, állások elnyerésének feltételei, szabadalmi, irodalmi ügyek, külföldi tanulmányút lehetőségének feltételei, egészségügyi kérdések, ellátás közvetítése stb.)	18
Összesen	157

A közgyűlés után tartott legelső szülői értekezletünkön az anyai hivatásra való előkészítéssel foglalkoztunk. Az előadó kifejtette, hogy a nőmozgalom az anyai hivatás betöltését bensőbbé és öntudatosabbá törekszik tenni; szakszerű előkészítéssel megszűnnék a mai lehetetlen állapot, hogy minden anya előzetes tudás nélkül, csak ösztönét követve, kísérletezik gyermekével; orvosi vélemények is hangoztatják, hogy az ösztön éppenséggel nem pótolja a hozzáértést.

Az értekezleten több indítványt tettek. Ezek közül az egyik „Anyák iskolájának” felállítását ajánlja. Ezt az „Országos Közegészség. Egyesület” azóta meg is valósította; ezáltal feleslegessé vált, hogy egyesületünk tovább foglalkozzék vele.

Május 20.-án országos nagygyűlést hívott össze egyesületünk a koedukáció érdekében; küzdelmünk főcélja, hogy megszűnjék a nemi megkülönböztetés oly dolgokban, melyekhez a nemnek semmi köze sincs, mert általános emberi érdekük. Természetellenes, hogy férfi és nő, kiket az élet egymásra utal, az iskolában el legyen különítve.

A nagygyűlés kiemelkedő pontja volt Forel Ágost svájci tanár felszólalása, aki nagy elfoglaltsága közepett is időt szakított, hogy e nagyfontosságú ügy érdekében felszólaljon. A koedukációnak csak üdvös hatásait látja; a tudomány sem hímnemű, sem nőnemű, a két nem külön oktatása tehát esztelenség. Erkölcsi szempontból a mai túlsexualitás csökkenését várja a koedukációtól, mert a gyakori

együttlét csökkenti a különböző neműek egymásra hatásának sexuális izgató erejét. Hangsúlyozta még a nemi felvilágosítás szükséges voltát, mondván: „a gyermekek nemi felvilágosítása elöl csak a butaság zárkozhat el.” Forel beszédét azzal fejezte be, hogy a politikai választó jogot feltétlenül meg kell a nőknek szerezniük. Utána Erődi Béla főigazgató szólt a tárgyhoz; hivatkozott amerikai tapasztalataira és az ott elért eredményekre, melyek alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy a két nem együttes nevelése a közérköls emelkedését hozza magával. Szükségesnek tartja a koedukáció keresztülvitelét az elemitől a főiskoláig. Schack Béla főigazgató kereskedelmi pályára készülő fiúk és leányok egyenlő képzése mellett foglalt állást. Schwarz Gusztáv dr. egyetemi tanár a nőknek a jogi fakultásra bocsátása érdekében szólalt föl. Beke Manó dr. egyetemi tanár a közös oktatást egyelőre csak az elemi iskolában és a vidéki középiskolákban kívánja. Andreánszky Olga állami felsőbb leányiskolai igazgató 65 szülő folyamodványát hozza a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, melyben kéri, hogy a vidéki középiskolákban a fiúk és leányok együtt tanulhassanak, mert különben a vidéki leányok kivanak zárva az egyetemi tanulmányokból. Dienes Valéria dr. kívánja, hogy a nők előtt minden fentartás nélkül nyissák meg az egyetemet. Az egyetemre tódulás megátlása szempontjából, mely a fiuknál és leányoknál egyaránt szükséges, a vizsgálatok színvonalának emelését tartja helyesnek. Schwimmer Róza és Kármán Mór dr. felszólalásai után, kik közül az utóbbi a koedukáció ellen nyilatkozott, Harkányi Ede dr. határozati javaslatot terjesztett a nagygyűlés elé, melynek értelmében az egyesület a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kéri:

I. A leányok és fiúk közös oktatását az ország összes iskoláiban.

II. Egyetem, műegyetem és valamennyi szakiskola megnyitását a nők előtt a férfiakra érvényes felvételi szabályok mellett.

A nagygyűlés a határozati javaslatot egyhangúlag elfogadta. Döntés ez ügyben még eddig nem történt.

A nyári szünet beállta előtt az idén is tartottunk nyilvános pályaválasztási értekezletet. Hogy ez mennyire szükséges, bizonyította az, hogy tavalyi értekezletünk után Gyakorlati Tanácsadónkat számosan keresték fel pályaválasztási kérdésekkel. Az értekezletre, csakúgy mint tavaly, Bárczy István dr. polgármester, a tanügyi osztály akkori vezetője, hivatalból küldte szét a meghívókat a községi leányiskolák felsőbb osztályainak. Ezért neki e helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Ügyvezető bevezető beszédében ezúttal is figyelmeztette a szülőket, hogy a pályaválasztásnál legyenek tekintettel gyermekeik hajlamára és képességére. A leányoknak pedig ajánlotta, hogy minél többen menjenek ipari pályákra. Ezután a különböző pályákat ismertették. Belgrader Margit a főiskolai képzést igénylő pályákat, Horváth Janka a tanítónői oklevél kiegészítésével elnyerhető magánalkalmazásokat, Benedek Rafaelné a gyermekgondozást, Dirnfeld Janka a betegápolást, Szenczy Margit a postán, Firtinger Hermin az állami hivatalokban alkalmazott nőitől kívánt képzettséget, Willhelm Szidónia a magántisztviselői pályát, Opler Elza az iparművészetit, Czöbel Irén a fényképészetit, Meiler Arturné a szabóságot és piperecikkek készítését, Kozmáné G. Klára a háztartási iskola gyakorlati hasznát; a háztartási munka szakszerű végzése ma is nagy érték, de még nagyobb lesz a jövőben, a központi háztartás keretében Pikier Blanka a kertészeti pályát ismertette.

A nyár folyamán az egyesületi munka szünetelt, de hogy az összeköttetést fentartsuk és az esetleg felmerült ügyek elintézését megbeszéljük, szerda esténként Budán összejöttünk.

A téli munkaprogramot megállapítása céljából szeptember havában tagértekezletet tartottunk. Ezt az értekezletet már a Közgazdasági Társaság és a Társadalmi Múzeum új helyiségében tartottuk meg. Halász Sándor dr. min. tanácsos és Szántó Menyhért min. oszt. tanácsos az új helyiséget még nagyobb bőkezűséggel bocsájtották rendelkezésünkre, mint a régit, amennyiben nemcsak a nagyterem használatát engedték meg mindenkor előadásaink számára, hanem még külön szobát is kaptunk állandó irodai használatra. Ezzel módot nyújtottak nekünk arra, hogy az érintkezést tagtársainkkal intenzívebbé tegyük és munkánkat könnyebben végezhessük. E helyen is leghálásabb köszönetünket fejezzük ki nekik e nagy szolgálatért, mely működésünket mindenképpen megkönnyítette.

Őszi munkánk legkiemelkedőbb pontja Mrs. Carrie Chapman-Catt és Aletta H. Jacobs dr. előadásai voltak, melyekről a politikai bizottság jelentésében számolunk be.

A tél folyamán két sorozatos előadást rendeztünk. Az egyiket Besnyó Béla dr., egyesületünk ügyésze, tartotta, ki 5 előadásban ismertette a magyar nő jogi helyzetét. A másik sorozatban Frank Olga dr. szintén 5 előadásban tárgyalta a nőknek szükséges egészségügyi alapismereteket.

Szülői értekezleteinken, melyek iránt már tavaly is nagy volt az érdeklődés, mindig nagyszámú közönség volt jelen. A viták határozott fejlődést mutatnak; a résztvevő szülők, akik már lassan hozzászoktak a nyilvános megbeszélésekhez, mind ügyesebben összegezik tapasztalataikat és gondolataikat.

Az őszi óta tartott szülői értekezletek tárgyai a következők voltak:

együttlét csökkenti a különböző neműek egymásra hatásának sexuális izgató erejét. Hangsúlyozta még a nemi felvilágosítás szükséges voltát, mondván: „a gyermekek nemi felvilágosítása elől csak a butaság zárkozhat el.” Forel beszédét azzal fejezte be, hogy a politikai választó jogot feltétlenül meg kell a nőknek szerezniük. Utána Erődi Béla főigazgató szolt a tárgyhöz; hivatkozott amerikai tapasztalataira és az ott elért eredményekre, melyek alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy a két nem együttes nevelése a közérköls emelkedését hozza magával. Szükségesnek tartja a koedukáció keresztülvitelét az elemitől a főiskoláig. Schack Béla főigazgató kereskedelmi pályára készülő fiúk és leányok egyenlő képzése mellett foglalt állást. Schwarz Gusztáv dr. egyetemi tanár a nőknek a jogi fakultásra bocsátása érdekében szólalt föl. Beke Manó dr. egyetemi tanár a közös oktatást egyelőre csak az elemi iskolában és a vidéki középiskolákban kívánja. Andreánszky Olga állami felsőbb leányiskolai igazgató 65 szülő folyamodványát hozza a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, melyben kéri, hogy a vidéki középiskolákban a fiúk és leányok együtt tanulhassanak, mert különben a vidéki leányok kivanak zárva az egyetemi tanulmányokból. Dienes Valéria dr. kívánja, hogy a nők előtt minden fentartás nélkül nyissák meg az egyetemet. Az egyetemre tódulás megátlása szempontjából, mely a fiúknál és leányoknál egyaránt szükséges, a vizsgálatok színvonalának emelését tartja helyesnek. SchwimmerRózsa és Kármán Mór dr. felszólalásai után, kik közül az utóbbi a koedukáció ellen nyilatkozott, Harkányi Ede dr. határozati javaslatot terjesztett a nagygyűlés elé, melynek értelmében az egyesület a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kéri:

I. A leányok és fiúk közös oktatását az ország összes iskoláiban.

II. Egyetem, műegyetem és valamennyi szakiskola megnyitását a nők előtt a férfiakra érvényes felvételi szabályok mellett.

A nagygyűlés a határozati javaslatot egyhangúlag elfogadta. Döntés ez ügyben még eddig nem történt.

A nyári szünet beállta előtt az idén is tartottunk nyilvános pályaválasztási értekezletet. Hogy ez mennyire szükséges, bizonyította az, hogy tavalyi értekezletünk után Gyakorlati Tanácsadónkat számosan keresték fel pályaválasztási kérdésekkel. Az értekezletre, csakúgy mint tavaly, Bárczy István dr. polgármester, a tanügyi osztály akkori vezetője, hivatalból küldte szét a meghívókat a községi leányiskolák felsőbb osztályainak. Ezért neki e helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Ügyvezető bevezető beszédében ezúttal is figyelmeztette a szülőket, hogy a pályaválasztásnál legyenek tekintettel gyermekeik hajlamára és képességére. A leányoknak pedig ajánlotta, hogy minél többen menjenek ipari pályákra. Ezután a különböző pályákat ismertették. Belgrader Margit a főiskolai képzést igénylő pályákat, Horváth Janka a tanítónői oklevél kiegészítésével elnyerhető magánalkalmazásokat, Benedek Rafaelné a gyermekgondozást, Dirnfeld Janka a betegápolást, Szcency Margit a postán, Firtinger Hermin az állami hivatalokban alkalmazott nőitől kívánt képzettséget, Willhelm Szidónia a magántisztviselői pályát, Opler Elza az iparművészetit, Czöbel Irén a fényképészetit, Meller Arturné a szabóságot és piperecikkek készítését, Kozmáné G. Klára a háztartási iskola gyakorlati hasznát; a háztartási munka szakszerű végzése ma is nagy érték, de még nagyobb lesz a jövőben, a központi háztartás keretében Pikler Blanka a kertészeti pályát ismertette.

A nyár folyamán az egyesületi munka szünetelt, de hogy az összeköttetést fentartsuk és az esetleg felmerült ügyek elintézését megbeszéljük, szerda esténként Budán összejöttünk.

A téli munkaprogramot megállapítása céljából szeptember havában tagértekezletet tartottunk. Ezt az értekezletet már a Közgazdasági Társaság és a Társadalmi Múzeum új helyiségében tartottuk meg. Halász Sándor dr. min. tanácsos és Szántó Menyhért min. oszt. tanácsos az új helyiséget még nagyobb bőkezűséggel bocsájtották rendelkezésünkre, mint a régit, amennyiben nemcsak a nagyterem használatát engedték meg mindenkor előadásaink számára, hanem még külön szobát is kaptunk állandó irodai használatra. Ezzel módot nyújtottak nekünk arra, hogy az érintkezést tagtársainkkal intenzívebbé tegyük és munkánkat könnyebben végezhessük. E helyen is leghálásabb köszönetünket fejezzük ki nekik e nagy szolgálatért, mely működésünket mindenképpen megkönnyítette.

Őszi munkánk legkiemelkedőbb pontja Mrs. Carrie Chapman-Catt és Aletta H. Jacobs dr. előadásai voltak, melyekről a politikai bizottság jelentésében számolunk be.

A tél folyamán két sorozatos előadást rendeztünk. Az egyiket Besnyó Béla dr., egyesületünk ügyésze, tartotta, ki 5 előadásban ismertette a magyar nő jogi helyzetét. A másik sorozatban Frank Olga dr. szintén 5 előadásban tárgyalta a nőknek szükséges egészség-tani alapismereteket.

Szülői értekezleteinken, melyek iránt már tavaly is nagy volt az érdeklődés, mindig nagyszámú közönség volt jelen. A viták határozott fejlődést mutatnak; a résztvevő szülők, akik már lassan hozzászoktak a nyilvános megbeszélésekhez, mind ügyesebben összegezik tapasztalataikat és gondolataikat.

Az őszi óta tartott szülői értekezletek tárgyai a következők voltak:

A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK ÉVI JELENTÉSE.

Az 1907. március 17-i közgyűlés elé terjeszti: PIKLER BLANKA titkár.

Tisztelt közgyűlés!

Egyesületünk megnyugvással és megelégedéssel tekinthet a lefolyt 2-ik egyesületi évre. Nem mulasztottunk el egy alkalmat sem, hogy szavunkat hallassuk ott, ahol arra szükség volt és hogy közbelépünk mindenütt, ahol a nő jogát veszélyeztetve, láttuk. Ha szavunkat nem is hallgatták meg mindig, munkánk nem volt hiábavaló. Magyarországon, ahol a feminista mozgalom még oly fiatal, nagy eredmény az, hogy a társadalom egész összessége, de különösen a sajtó, állandóan foglalkozik a nőmozgalom kérdéseivel és törekvéseivel. Mellette és ellene szólnak, de foglalkoznak vele. És mi hisszük és reméljük, hogy a társadalom, megértve végre a feminista törekvések helyes voltát, nem fogja a nőt emberi mivoltának érvényesítésében tovább meggátolni.

A második egyesületi év munkásságáról a következőkben számolunk be:

1906. március 18.-án tartotta egyesületünk első rendes közgyűlését; a március 20.-iki választmányi ülésen a tisztikar következőképp alakult meg: ügyvezető Glücklich Vilma, helyettes ügyvezető Márkus Dezső dr., titkár Pikler Blanka, jegyző Galló Paula, pénztáros Heflerné Bolberitz Georgina, ellenőr Benedek Rafael, ügyész Besnyő Béla dr., könyvtáros Czöbel Irén.

A tavalyi közgyűlésen kimutattunk	333 tagot
Azóta belepert	203 tag
A választmány határozata alapján töröltünk	10 tagot
Kilépett	19 tag

Van tehát jelenleg (1907. márc. 8.-án) 507 tag.

Gyakorlati Tanácsadónk egyfelől az a megfigyelő állomás, melynek segítségével tudomást szerezhetünk a gyakorlati élet legsürgősebben megoldandó részletproblémáiról, másfelől az az összekötő kapocs, mely egységbe foglalja az általános érdekekért folyó nagy küzdelmet a mindennapi tragédiák megakadályozására szolgáló részletmunkával. Ha ez az intézményünk kellő anyagi eszközökkel rendelkezne, a szociális munkának központi szerve lehetne: állandó hivatalnokok vezetése alatt működő önkéntes segítők, a különböző kerületekben felváltva tartható hivatalos órák, központi munkaközvetítő a női munka összes ágai számára, — e feltételek hiánya gátolja, hogy a Tanácsadó jelentőségének megfelelő fejlődést mutasson. Reméljük, hogy egyesüle-

tünk propagandisztikus előkészítő munkája hajlandóvá teszi majd társadalmunkat arra, hogy tekintélyes összegeket áldozzon erre a szociális intézményre, amely a társadalom egészének nagyfontosságú érdekeit szolgálja.

A Gyakorlati Tanácsadó ezidei statisztikája:

Gyermekvédelmi ügy	11
Pályaválasztás	21
Tanulmányi ügy (iskola megválasztása, bejutás feltételei, olvasmányok ajánlása, ingyenes tanítás)	17
Állandó foglalkozást keresők	26
„ „ „ „ kínálók	11
„ „ „ „ keresők	34
„ „ „ „ kínálók	4
„ „ „ „ (gyermektartási pör, aggkori ellátás, békéltetés, okmányszerzés, jogi kérdések, magyar honosítás megszerzése stb.)	15
„ „ „ „ (személyekre vonatkozó információk, állások elnyerésének feltételei, szabadalmi, irodalmi ügyek, külföldi tanulmányút lehetőségének feltételei, egészségügyi kérdések, ellátás közvetítése stb.)	18
Összesen	157

A közgyűlés után tartott legelső szülői értekezletünkön az anyai hivatásra való előkészítéssel foglalkoztunk. Az előadó kifejtette, hogy a nőmozgalom az anyai hivatás betöltését bensőbbé és öntudatosabbá törekszik tenni; szakszerű előkészítéssel megszűnnék a mai lehetetlen állapot, hogy minden anya előzetes tudás nélkül, csak ösztönét követve, kísérletezik gyermekével; orvosi vélemények is hangzóztatják, hogy az ösztön éppenséggel nem pótolja a hozzáértést.

Az értekezleten több indítványt tettek. Ezek közül az egyik „Anyák iskolájának” felállítását ajánlja. Ezt az „Országos Közegészség. Egyesület” azóta meg is valósította; ezáltal feleslegessé vált, hogy egyesületünk tovább foglalkozzék vele.

Május 20.-án országos nagygyűlést hívott össze egyesületünk a koedukáció érdekében; küzdelmünk főcélja, hogy megszűnjék a nemi megkülönböztetés oly dolgokban, melyekhez a nemnek semmi köze sincs, mert általános emberi érdekük. Természetellenes, hogy férfi és nő, kiket az élet egymásra utal, az iskolában el legyen különítve.

A nagygyűlés kiemelkedő pontja volt Forel Ágost svájci tanár felszólalása, aki nagy elfoglaltsága közepett is időt szakított, hogy e nagyfontosságú ügy érdekében felszólaljon. A koedukációnak csak üdvös hatásait látja; a tudomány sem hímnemű, sem nőnemű, a két nem külön oktatása tehát esztelenség. Erkölcsi szempontból a mai túlsexualitás csökkenését várja a koedukációtól, mert a gyakori

egészítik ki, felszólítottuk egyesületünk tagjait, hogy minél többen jelentkezzenek az így kiegészítendő kerületi választmányokba,

Boda Dezső főkapitánynál is járt egyesületünk küldöttsége, hogy tiltakozását fejezze ki a cselédekre vonatkozó sérelmes rendelkezései ellen s hogy ezeknek visszavonására kérje. A cselédeknek e rendeletek elleni tiltakozó nagygyűlésén egyesületünket Schwimmer Rózsa képviselte, aki erősen kikelt a rendeletek ellen. Még a politikai bizottság működéséről kell beszámolnunk. Mielőtt azonban a jelentést megtennők, ki kell emelnünk a bizottság tagjainak fáradhatatlan. céltudatos és sikeres működését a nők politikai választójoga érdekében.

Egyesületünk legnagyobb erőpróbája az országos képviselőválasztás alkalmával kifejtett munka volt. A politikai bizottság az összes képviselőjelöltekhez levelet intézett s abban felszólította őket, hogy vegyék fel programjukba a nők politikai választójogát és programbeszédükben hangoztassák választóik előtt. Amennyiben ezt megteszik, egyesületünk felajánlja szolgálatait mindennemű választási munkára. E felszólításra az ország minden részéből kaptunk választ; a jelöltek közül igen sokan vallották, hogy feltétlen hívei a nők választójogának; segítségünket is igénybe vették az ország minden részében. A fővárosban különösen a V. és a VII. ker. választási munkájában vettünk élénken részt a küzdelemben.

Hogy a nagyközönség minél szélesebb rétegeinek figyelmét felhívjuk követelésünkre, szerte az országban plakátokat ragasztattunk ki a következő szöveggel: „Általános választójog csak az, mely a nőkre is kiterjed.” A plakátok mindenütt élénk érdeklődést kellettek; a sajtó is, amely a nők választójoga iránt addig olyan ellenszenvvel viseltetett, hogy minden mellette szóló közleményt elnyomott, élénken foglalkozott vele és rokonszenvesen kommentálta. Ezzel elértük azt, hogy eszméink a társadalom legszélesebb rétegeibe hatoltak. A választások alatt végzett munkánk még ellenfeleinket is a legnagyobb elismerésre bírta, aminek nyomát nemcsak a hazai, hanem a külföldi sajtóban is megtaláltuk. Ez a munkánk megmutatta a különböző politikai pártoknak, hogy a magyar asszonyt politikai éretlenség címén nem lehet kizárni az alkotmányból.

A női szavazatjog nemzetközi szövetségének augusztusban Kopenhágában tartott kongresszusán Magyarországot egyesületünk 5 tagja képviselte; Glücklich Vilma, Schwimmer Rózsa, Blumgrund Janka, dr. Engel Béláni (Nagysurány), Schwimmer Franciska (Kaposvár). A kongresszus munkájában élénk részt

vettek Glücklich Vilma és Schwimmer Rózsa; a kongresszus tartamára alakult egy-egy bizottságnak vezetői voltak. Több indítványukat elfogadták, többek közt azt, hogy a szövetség angol nyelven informatív szavazatjogi lapot adjon ki havonként. A kongresszus nemzetközi szavazatjogi jelvényt fogadott el „Ius suffragii” felirással. Ezt a jelvényt egyesületünk minden tagja viselje, mert semmilyen eszközt sem szabad kicsinylenünk, mellyel eszméinket népszerűsíthetjük. A jelvények egyesületünkben kaphatók.

Mrs. Carrie Chapman-Catt, a női szavazatjog nemzetközi szövetségének elnöke New-Yorkból és Aletta H. Jacobs dr., a hollandi választójogi szövetség elnöke Amsterdamból október havában meghívásunkra egy hetet töltöttek Budapesten. Eljöttek, nem kímélve sem költséget, sem fáradságot, hogy bennünket a nők szavazatjogáért folytatott küzdelemünkben támogassanak. Két ízben tartottak előadást egyesületünkben. Először okt. 12-én, a Terézvárosi Kaszinó dísztermében, Carrie Chapman-Catt „Nők a női választójog ellen”, Aletta H. Jacobs „Aggodalmak a nők választójogával szemben” címen beszélt. Másodsor az Újvárosháza közgyűlési termében okt. 14-én, Jacobs dr. „Mit várhatunk a nők választójogától”, Mrs. Chapman-Catt „A nők választójogának gyakorlati eredményei” címen tartott előadást. Ezen második előadásuk után magas színvonalú, élénk vita is volt.

Az előadásokat nem ismertetjük e helyen, mert az egész magyar sajtó igen bőven foglalkozott velük és egyesületünk Értesítőjében is hosszan ismertette őket.

Nagyon kedves délutánt töltöttünk együtt vendégeinkkel okt. 16-án egyesületünk helyiségében, ahol tiszteletükre búcsúösszejevetelt rendeztünk. Módot nyújtottunk evvel tagjainknak, hogy velük személyesen érintkezzenek és az ő nagy buzgalmuk, lelkesedésük újabb erőt adjon nekik a további küzdelemre.

Egyéniségük kiválósága, előadásaik meggyőző ereje, érvelésük világos logikája és mindezek fölött csodálatos lelkesedésük és rendíthetetlen hitük az ügy diadalra jutásában igen sok új hívet szerzett a nők választójogáért folyó küzdelemnek. A magyar sajtó sohasem méltatta munkásságunkat, törekvéseinket olyan komoly elismeréssel, mint ezen eseményekkel kapcsolatosan. A közvélemény elismerte, hogy nem sokáig várthat már magára az idő, mikor a nőknek is meg kell adni a politikai jogot.

E két kiváló asszonnal töltött napokra mindig a legnagyobb lelkesedéssel fogunk visszaemlékezni. Itt említjük még meg, hogy a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének

elnöke is hivatalos összejövetelt rendezett vendégeink tiszteletére.

Schwimmer Rózsa a politikai bizottság vezetője október végén hosszabb időre elutazott; távollétében a bizottság vezetését Mellerné Miskolczy Eugénia vette át, aki fáradhatatlan buzgalommal, szigorú kötelességtudással és hozzáértéssel teljesítette a reá bízott nehéz feladatot. A községi választásoknál is segítettek egyesületünk tagjai azoknak a jelölteknek, akik a nők községi választójogát programjukba felvették.

Egyesületünk elhatározta művészi kivitelű választójogi bélyeg kibocsátását; de mivel anyagi viszonyaink nem engedik meg, hogy ilyen bélyeg rajzára pályázatot hirdessünk, egyelőre az említett plakát szövegével ellátott bélyeget csináltattunk. Amint módunkban lesz, megvalósítjuk eredeti tervünket.

Legvégül számolunk be arról, amiről talán nem is szükséges beszámolnunk; egyesületünk tagjai örömmel vehették tudomásul, hogy sikerült végre „A nő és a társadalom” címen megalapítanunk az első magyar feminista lapot, amely egyszermind a Feministák Egyesületének hivatalos közlönye. Hogy mily nagy fontosságú tényezője ez eszméink terjesztésének,

azt úgy véljük, alig kell megmagyaráznunk, ma, mikor a sajtó nagyhatalom. Folytonos támadásoknak voltunk kitéve mind a sajtó, mind a nagyközönség részéről. Ezek ellen megvédeni ügyünket és tényleges mivoltukban mutatni be félremagyarázott törekvéseinket: lap nélkül csak kis körben tudtuk. Reméljük, hogy a lap mindjobban el fog terjedni és hogy kezünkben e hatalmas fegyverrel nagy lépésekben fogunk közeledni eszméink megvalósulása felé.

Munkásságunkról beszámolva, mulasztást követnénk el, ha hálás köszönettel nem emlékeznénk meg arról a készséges segítségről, amellyel bennünket a Nőtisztviselők Országos Egyesülete az idén is támogatott. Mind politikai mozgalmunkban, mind munkásságunk többi ágában hathatósan közreműködött.

Évi jelentésünket azzal a meggyőződéssel terjesztjük tagtársaink elé, hogy nem mulasztottunk el egy lépést sem, mely a magyar asszony egyenjogúsítása felé vezet és hogy minden munkánk maradandó értékű, nemcsak egyesületünk, hanem az egész magyar társadalom javára.

Egyesületünk pénztárának állását az 1906. év végén a következőkben mutatjuk ki:

BEVÉTEL	Pénztári kimutatás az 1906. évről.		KIADÁS	
Pénzkészlet múlt év végén	427	22	Nyomatványok	1630 05
Takarékpénztári betét	800		Irodai költség; alkalmazott díjazása,	
Tagdíjak	2040	89	írószerek, postadíjak, beszerzési költségek, beszédési jutalék stb.	2378 74
Adományok	564		Kiküldetések	400
Előadások jövedelme	1038		Könyvek és folyóiratok	107 07
Takarék-kamat	11	80	Takarékpénztárban maradt	200
Nyomatványokból és hirdetésekben befolyt összeg	47	48	Egyenleg	213 53
	4929	39		4929 39

IDEGEN GYERMEKEK.

Írta: GUSTAF AF GEIJERSTAM.

Néhány évvel ezelőtt messze kint a tengeren egy halászfaluban lakást béreltem. Nagy rábeszéléssel sikerült a háziasszonyt rábírni, hogy rövid ott tartózkodásom alatt ellátásomról is gondoskodjék. Így tehát közeli érintkezésben éltem egy családdal, melynek sorsáról és viszonyairól halvány sejtelmem sem volt. Rögtön tisztában voltam azzal, hogy esetleges kérdezősködéseket nem szívesen fogadnak. Ezért tartózkodó voltam, nem elegyedtem beszélgetésekbe, hanem teljes közömbösséget mutattam. Amit megtudtam, ahhoz véletlenül jutottam.

A család szokásai egy cseppet sem különböztek a hozzájuk hasonló sorsban élő emberektől. A férfi korán reggel halászni indult, késő délután visszaérkezett. Ekkor mindig ablakom előtt haladt el, hogy az asszonyt és a nagyobb gyermekeket hívja a hálót tisztogatni. Ilyenkor némán köszöntünk egymásnak. Ha esetleg találkoztunk, csak hétköznapi dolgokról beszéltünk. Az asszonyt gyakrabban láttam. Típusa volt a megható halász-feleségeknek, kik semmi munkát sem sokallnak és akiknek pihenésre,

a kis tornácra, ahol a kávémat elfogyasztottam, és amíg így ültem, időm és alkalmam volt munkájában megfigyelni. Anélkül, hogy a legszükségesebbnél többet beszélt volna, ide-oda járkált és rendbehozta szobámat. Azontúl csak akkor láttam, amikor ebédhez szólított. Volt valami a lényében, amit férjénél is tapasztaltam: valami néma tartózkodás, ami minden közeledést megakadályozott. A gyerekeknek, akiknek számát sohasem tudtam pontosan megállapítani, jóformán színét sem láttam. Bizonyos tapintatból, mellyel ez a nép idegen vendégek iránt viselkedik, távol tartják őket, hogy ne kellemetlenkedjenek. Így tehát teljesen magamra utalva éltem.

Néhány nap múlva úgy látszott, mintha az elutasító szótlanág megenyhült volna. Tulajdonképeni társalgáshoz nem jutottunk, de a köszöntés nem volt többé olyan kényszeredett és miután az első néhány napért járó összeget kifizettem, éreztem, hogy egy bizonyos bizalmasság fejlődött ki közöttünk.

Az idő állandóan szép volt és többször láttam a napot az alacsony gátak mögött eltűnni, mint eredetileg terveztem. Elutazni még eszem ágában sem volt. A nyugalom és magány, amelyben éltem, sokkal jobban hatott

idegeimre és munkámra is, amellyel el voltam foglalva. Egy este a ház azon részéből, hol a család lakott, lármát hallottam: hangok zaját, amelyet tompítani, elfojtani akartak és éppen ez keltette fel figyelmemet. Aztán egy elfojtott jajgatásszerű kiáltás. És aztán minden elcsendesült. A következő napon Tilda — így hívták az asszonyt — mint rendesen, bejött megmondani, hogy a kávé kész. Gyors, kutató pillantást vetett rám, mintha kérdezni akarná, hallottam-e valamit. De egy szó sem hagyta el ajkát. Fürgén, szótlánul, mint rendesen, végzi a munkáját. És este, régi szokásához híven, segít Karlsson Jánosnak a háló tisztogatásánál és kiterítésénél. Sem az egyikén, sem a másikon változás nem észlelhető. Sohasem voltak beszélgetések. Különösebb kedélyeskedésekre pedig a munka nem igen enged időt. Így múlt el még néhány nap. A harmadik napon éles északnyugati szél támadt, mely hatalmas hullámokat vetett a gátak felé. Már augusztus közepe volt és az idő lassanként őszre fordult.

Délután láttam, amint Tilda a lejtőn sebesen lement is a tenger felé tartott. Ott leült és kibámult a vízre. Sokáig ült így összekuporodva, mozdulatlanul. Mikor aznap munkámmal elkészültem és kimentem a partra, hogy nézzem a hullámokat, ő még ott ült. Ahogy meglátott, gyorsan fölkel. Mintha szégyenlené, hogy itt találok, de távozásra még sem tudta magát elhatározni.

„Aggódik János miatt?” kérdeztem. Kutató pillantást vetett rám, „Nagy baj volna számomra, ha elmaradna” felelte gyorsan.

„Ellenszél fúj” mondtam, hogy megvigasztaljam, „talán ilyen időben nehéz a hálót bevonnai. Ahhoz idő kell.

Az asszony bólint.

„Tudom. De én mindig borzasztóan félek, ha háborg a tenger. Az apám ott veszett. Egyik bátyám is.” Arca őrült borzalmat fejezett ki. Hogy én idegen voltam hozzá és hogy ő is úgy bánt velem mindig, arról egészen megfeledkezett. Anélkül, hogy válaszomat bevárta volna, folytatta:

„Ha benn ülök és hallom a vihart, még jobban félek. És utójára mégis ide le kell jönnöm. Mi lenne belőlem és a gyermekekből, ha ő ott veszne? És amellet nem is a férjem és a gyermekek sem az anyémek.”

Megütközve néztem rá. Magas, sovány alak volt, magasabb mint a férfi és koravén. A kendője alul vadul röpködött a viharban egy pár hajfoszlány. Szemei átsiklottak rajtam és kimeredtek a háborgó tengerre. Meglepődésemet észre sem vette. Hiszen arról beszélt, ami az ő élete volt. Ahogy egyszer megtörtént, úgy van. Természetesnek, egyszerűnek talált mindent. Hogy valaki olyan egyszerű eset felett, mint az övé, csodálkozzék, azt nem is értette.

„János nem a férje?”

Hirtelen a tenger felé fordította a fejét. Mintha derengett volna előtte, hogy közte és János között mások szemében tán nincsen minden rendjén.

„Ő ugyan a férjem. De nem vagyunk megesküdve. A szárazföldről hozott át, mikor az asszony meghalt. És azóta itt lakom. Nem esküszik meg velem, és én már nem is gondolok rá. Csak két éve, hogy itt vagyok, de nem szabadulok soha többé. A napok múlnak, egyik úgy mint a másik, és a gyerekekkel untig elég a dolgom.” Mialatt beszéli, messze kint az öbölben egy csónak bukkant fel. A vitorla össze volt gyűrve, úgy nézett ki, mint egy pötyögős rongy, dacára ennek a csónak erősen dülöngött a heves szélben.

Az asszony lecsillapult, mikor észrevette. „Most jön János” mondta. „Megyek. Nem merem mutatni előtte, hogy aggódom. Nem tűri.” Aztán eltűnt. Nemsokára a csónak a kikötőben volt és János — kis, izmos emberke — ugyanazon az úton haladt fel, mint előbb az asszony. Háta meggörnyedt a nedves, moszatos háló súlyos terhe alatt.

Két nappal később csomagoltam. Úgy volt, hogy János visz át a szárazföldre. Mielőtt elutaztam először léptem át lakoszobájuk küszöbét. Míg János a csónakot rendbehozta, el akartam búcsúzni Tildától. Nagymosás

volt. Egy pillanat alatt magam előtt láttam e nőnek egész életét. A terhet, helyzetének bizonytalanságát, kétértelműségét és az egész képtelenséget, mind egyszerre. S amint ott álltam, szélről-időről beszélve, irányomban tanúsított szívességéért köszönetet mondvá, elfogult és gondolkodó lettem és erős vágyat éreztem, hogy legalább valamit mondjak mindabból, amit az ember gyakran szeretne, de nem tud megmondani, és ami, ha meg is teszi, úgy sem használ.

„Hogyan gondolta azt a múltkor”, kérdem végre, „mikor azt mondta, hogy sohasem szabadulhat?”

Az asszony arcán egy megváltozhatatlan ténynek ugyanaz a nyugodt tudata ült és ki is éreztem szavaiból, mikor válaszolt:

„Négy gyermeke van neki. A legkisebb három, a legnagyobb éppen tíz esztendő. „Ezeket csak nem hagyhatom itt.”

Ritkán éreztem, mélyebben, hogy sors és kötelesség milyen erősen, szinte mozdulatlanlanságig láncolhat le egy embert. Gyámoltalanul és mégis mintegy benső erőtől átszellemülve állt előttem az asszony. Egész lényéből nyugalom sugárzott ki.

„Hát annyira szereti?” kérdeztem.

„Nem. Gonosz és öreg és rút ember. És meg is szokott verni. Nem mondanám, de tudom, hogy az úr meghallotta. Még akkor sem szóltam volna. De ha vihar van és a félelem elfog, nem tudom, mit beszélek. A baj megvan, azon már úgy sem segíthet senki. Ha valaki jönne és el akarna vinni innen, nem tudnék elmenni — a gyermekek miatt.” Kis ideig hallgatott és letörölte durva kezeiről a szappanos vizet. „Ha itt hagynám, nem kapna másikat. Nagyon is jól ismerik.”

Néhány perccel később a csónakban ültem és elnéztem Jánost, aki az evezőt tartotta. Az első félóránban egyikünk sem szólt. De úgy látszott, mintha János, amint úgy ült és kibámult a tengerre, melyet a szél fehér habcsipkévé korbácsolt, valami felett gondolkodnék. Végre meggondoltan azt mondta: „Nehéz dolog, ha egy férfi kis gyerekekkel árván marad.”

Bólintottam, de hamarjában nem tudtam, mit válaszoljak.

Kis vártatva János folytatta: „Tilda valószínűleg fecsegett...” Barázdák jelentek meg szája körül.

Erre sem jutott kellő válasz az eszembe. Nem is várta be, hanem szinte ugyanabban a lélekzetyvételben folytatta: „Megesküdni nem fogok vele”. E szavak olyan erőlyesen és élesen hangzottak, mintha félt volna, hogy ellentmondásra talál. De annyira megleptek, hogy csak nyugodtan kérdezhettem: „Miért?”

Gondolkozott. Köpött egyet. „Hát igen ... Miért? Mert nem akarok. Nem elég ez?”

Végre kikötöttünk a hídnál, ahol a gőzöst kellett bevágnom. János összekerezte holmimat, megkapta a fizetését és elbúcsúzott. Aztán újból a tenger felé kormányzott. A hídon álltam és gondolataimban haza kísértem a gunyhóhoz, ahol a magányos asszony várja őt, mert nem tudja árván hagyni egy másik asszony gyermekeit.

HIRDETÉSEINKRŐL.

Lapunk anyagi léte természetesen nagyban függ a hirdetésektől is. Nyomatékkal akarjuk azonban hangsúlyozni, hogy ez nem vezethet bennünket bármilyen tárgyú, vagy szövegű hirdetés felvételére. Szigorú elvünk, hogy visszautasítunk minden olyan hirdetést, amelynek tárgya olyan célt szolgál, amely a lap szellemi részét irányító elvvel ellenkezik. Az anyagi érdek nem kényseríthet bennünket következetlenségére.

Ezzel szemben a felvett hirdetések különös figyelmükbe ajánljuk, tekintettel arra, hogy a lap céljait is támogatjuk, ha bevásárlásainknál elsősorban azokhoz a cégekhez fordulunk, amelyek lapunkban hirdetnek.

Kávéházakban, klubokban, olvasókörökben kérjük „A Nő és a társadalom” lapot.